

Sluttrapport

P 1824

1.6.2008 – 31.12.2010

Prosjekteier: Drammen kommune

Forord

Denne sluttrapporten for P 1824 er utarbeidet av prosjektledelsen og godkjent av prosjektgruppen "Koordinerende team" den 7.1.2011 og av styringsgruppen den 17.1.2011. Sluttrapporten legges frem for Bystyret i møtet den 15.2.2011.

Prosjektet har vært gjennomført i et partnerskap mellom Drammen kommune, som prosjekteier, Buskerud fylkeskommune ved Utdanningsdirektøren, Fylkesmannen i Buskerud, NAV Buskerud og NAV Drammen.

Prosjektet er finansiert av:

NAV gjennom programmet FARVE – forsøksmidler arbeid og velferd støttet prosjektet med kr. 1.130.000. Midlene har finansiert ekstern evaluering som er gjennomført av Rambøll management, forsøksvirksomhet i forhold til utprøving av Kvalifiseringsprogram for ungdom og gjennomføring av avslutningskonferanse.

Arbeids- og velferdsdirektoratet med kr. 1.000.000 til forsøksvirksomhet i forhold til tverrfaglig samarbeid hvor det som ett tiltak er utarbeidet en film og veiledningsmaterieil til samarbeidende tjenesteutøvere.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet med kr.1.990.000 som har finansiert forprosjektet og forsøksvirksomhet knyttet til bruk av Ny sjanse som virkemiddel for et utvalg av ungdommene i målgruppen som har innvandrerbakgrunn.

Fylkesmannen i Buskerud ved regionale utviklingsmidler og skjønnsmidler på til sammen kr. 475.000 til gjennomføring av delprosjektet i ungdomsskoler, "Under 18".

Lønn til medarbeidere som har arbeidet med målgruppen, unge sosialhjelpsmottakere, har vært finansiert innenfor ordinære driftsrammer i Sosialsenteret og senere NAV. Dette er gjort ved omorganisering og internrekruttering til eget Ungteam.

Arbeidsinnsatsen til medarbeidere fra alle virksomhetene som har deltatt i prosjektet er gjort innenfor virksomhetens driftsrammer og har utgjort ca 10 % av et årsverk i hver av de 2 ½

årene prosjektet har pågått for hver av virksomhetene som har deltatt; NAV, Oppfølgingstjenesten i Buskerud fylke, Papirbredden karrieresenter og de kommunale virksomhetene Senter for oppvekst, Senter for rusforebygging, Omsorgstiltakene, Introduksjonssenteret og Helsetjenesten.

Prosjektet er evaluert eksternt av Rambøll management, og deres rapport ligger som vedlegg 6.

Vi vil gi en stor takk til alle bidragsytere og prosjektmedarbeidere!

Resultatene har vist at prosjektet har skapt et bedre tilbud for mange av kommunens ungdommer. Implementeringsarbeidet har vist at det er etablert arbeidsformer som sikrer videreføring av dette.

Ingar Pettersen
Helse- og sosialdirektør

Glenny Jelstad
Prosjektleder

Kjetil Ramberg
Prosjektleder

Innhold

Forord	3
Innhold	4
Sammendrag og resultater – videreføring og anbefalinger	5
Sammendrag	5
Resultater	7
Videreføring	8
Anbefalinger	10
Bakgrunn - Prosjektets opprinnelse	12
Forprosjekt – ”Her er det muligheter”	12
Prosjektstart	12
Resultater og dokumentasjon	14
Prosessuell jobbing	19
Mottaksfase	20
Avklaringsfase	22
Tiltaksfase	24
Oppfølgingsfase	26
Delprosjekter	30
Om delprosjektene	30
Prosjektets mandat og definerte målgruppe har vært tydelig fra prosjektstart, og er ikke endret. Oppdraget har vært å redusere antallet unge sosialhjelpsmottakere. Underveis i prosjektet har det imidlertid vist seg nødvendig og hensiktsmessig å fokusere på særskilte områder i perioder. Disse innsatsene har vært organisert som egne delprosjekter. I dette kapitlet presenteres delprosjekter som har arbeidet spesielt med: et forebyggende perspektiv; Ungdomskoleprosjektet ”Under 18” og tiltaket ”Ny retning” for ungdom som dropper ut av videregående skole, et tverrfaglig perspektiv; ”Tesag”, filmproduksjon og dokumentasjonsarbeid, etablering av SOS gruppe og særskilte virkemidler som ”Ny sjanse” og ”Kvalifiseringsprogram (KVP)” for ungdom	30
”Under18”	30
”Ny retning”	33
”Ny sjanse”	35
”TESAG”	37
”KVP”	41
”Arbeidsgruppe i forhold til ungdom med dobbeltdiagnoser (SOS teamet)”	42
Ekstern evaluering	45
Film – håndbok for tjenesteutøvere	46
Implementering	46
Plan	46
Gjennomføring av planen	46
Utviklingsområder - forslag til videreutvikling	47
Vedlegg	48

Sammendrag og resultater – videreføring og anbefalinger

Sammendrag

Hovedmål og strategier

P 18 24 startet i årsskiftet 2007/ 2008. Prosjektet har hatt som mål å redusere antall mottakere av økonomisk sosialhjelp i aldersgruppen 18 til 24 år. Prosjektet har arbeidet etter tre hovedstrategier:

1. å redusere rekruttering av unge sosialhjelpssøkere med 50 % i prosjektperioden i forhold til dagens (2007) rekrutteringsnivå.
2. de unge sosialhjelpsmottakerne skal ut fra egne motiver og behov formidles inn i varige arbeidsforhold, aktivitet eller utdanning. De skal følges opp gjennom hele prosjektperioden.
3. gjennom prosjektarbeidet skal det utvikles gode styringsverktøy i et forebyggende perspektiv og for skreddersydd, målrettet oppfølging av den enkelte bruker.

Bakgrunn og forprosjekt

Drammen hadde i 2007 et høyt antall unge sosialhjelpsmottakere sammenlignet med andre sammenlignbare kommuner. I perioden desember 2007 til mars 2008 ble prosjektet innledet av et forprosjekt, initiert av Bystyret, hvor målgruppen ble kartlagt. Funnene i forprosjektet var begrunnelsen for opprettelse av prosjektet og for de prioriteringer og valg som ble gjort førende for prosjektet. (Vedlegg1: rapporten ”Her er det muligheter”).

Prosjektforankring og -organisering

Bystyret besluttet opprettelse av prosjektet i mai 2008, og oppstart var 1. juni 2008. (Bystyresaken ligger som vedlegg 2 og skisse med prosjektorganisering ligger som vedlegg 3).

Prosjektet har vært ledet av et partnerskap mellom Drammen kommune, Buskerud Fylkeskommune, Fylkesmannen i Buskerud og NAV Buskerud og NAV Drammen. Prosjektets styringsgruppe har vært ledet av Helse- og sosialdirektør.

Prosjektet har hatt en faglig prosjektleder, Kjetil Ramberg innleiet fra firmaet Motiva, og en administrativ prosjektleder fra plan- og økonomiseksjonen i Drammen kommune. Prosjektet har hatt to sentrale arbeidsgrupper: Prosjektgruppen, som fikk navnet ”Koordinerende team” og ”Ungteam” som er 8 sosialfaglige medarbeidere som er internrekruttert fra Sosialsenteret/ NAV etter gjennomføring av NAV reformen i Drammen i februar 2009. Ungteam har hatt stått for det operative arbeidet med den primære målgruppen.

Finansiering

Prosjektet er i hovedsak finansiert innenfor ordinære driftsrammer. Medarbeiderne i Ungteam har i hele prosjektperioden vært del av ordinær bemanning ved Sosialsenteret, senere NAV. Arbeidsinnsatsen fra de fem øvrige kommunale virksomhetene som har deltatt, samt innsats fra Karrieresenteret og PPOT har vært dekket innenfor ordinære stillinger.

Ekstern finansiering på til sammen kr. 4.595.000 er gitt av IMDI ved NY sjanse midler i 2008 og 2009, fra Arbeids- og velferdsdirektoratet ved FARVE sekretariatet og levekårsavdelingen og fra Fylkesmannen i Buskerud ved regionale utviklingsmidler. Eksterne midler har finansiert faglig prosjektledelse, kompetanseutvikling, ekstern evaluering, utarbeidelse av film og dokumentasjonsmateriale samt faglig utviklingsarbeid knyttet til tverrfaglig samarbeid, utprøving av kvalifiseringsprogram for unge og frafallsforebyggende arbeid i ungdomsskoler.

Arbeid med den primære målgruppen

Ungteam har arbeidet med ca 750 ungdom i løpet av prosjektperioden. Av disse har 440 gjennomført ressurs og motivasjonskartleggings kurset Klart jeg kan. Dette kurset er prosjektets faglige ”grunnmur”. Ungteam er gitt opplæring i bruk av metodekurset og har etter denne opplæringen hatt ansvar for kursene. Etter den første intensive fasen hvor det var behov for intensiv frekvens på gjennomføring av kurs for at alle brukerne skulle gjennom, er det nå oppstart av nytt kurs ca hver 4 uke. I løpet av ett år blir ca 75 % av ungdommene hjulpet slik at de ikke lenger er avhengig av sosialhjelp. Utfordringen har vært at nyrekrutteringen er nesten like stor.

Ca 12 % av ungdommene mottar en samlet støtte i løpet av ett år på under kr. 4000, ofte som engangsutbetaling.

Hver av medarbeiderne i Ungteam/ NAV har i snitt arbeidet i snitt med ca 40 ungdom til enhver tid. Erfaringer viser at ungdommene fordeler seg i denne retningen etter oppfølging av Ungteam:

Tabell 1

Arbeidslinje	48 %
Utdanning	6 %
AAP/trygd	16 %
i behandling rus/ psykiatri / fengsel	4 %
mottaker til avklaring	14 %
flyttet/ mistet kontakt med	12 %

Brukermedvirkning

Det faglige metodevalget og bruken av Klart jeg kan kurset er basert på høy grad av brukermedvirkning hvor den enkelte ungdom skal hjelpes til å finne egen motivasjon, egne ressurser og til å gjøre egne valg. Hvert av metodekursene avsluttes med en kvalitativ, individuell spørreundersøkelse for å kartlegge ungdommenes opplevelse av kurset. Den gjennomsnittlige scoren er over 9 på en skala fra 1 til 10 hvor 10 er best. Prosjektet har også gjennomført en brukerkonferanse hvor 8 ungdommer deltok.

Forebyggende arbeid

Som følge av at prosjektet etter det første halve året erfarte en sterk ny-rekruttering til Sosialsenteret, og at antallet unge mottakere derfor ikke ble redusert på tross av at 75% av at ungdommene ble gjort uavhengig av sosialhjelp, ble det forebyggende arbeidet styrket.

Sentrale elementer i det forebyggende arbeid har vært:

- Etableringen av Henvisningsutvalget – et tverrfaglig samarbeidsutvalg som i ukentlige møter samarbeider om hvem som er ”rett” hjelper for de ungdommene som siste uke har søkt hjelp og som kvalitetssikrer rask igangsetting av tiltak.
- Prosjektet ”Under 18” – ved Kjøsterud og Galterud ungdomsskoler
- Tiltaket ”NY retning” hvor innholdet har vært Klart jeg kan kurs og Karriereveiledning. Dette er et tiltak for ungdom som akkurat har falt ut av videregående skole.

Tverrfaglig samarbeid

Prosjektet har hatt mange samarbeidende partnere og ca 40 medarbeidere har deltatt aktivt i arbeidet. Det har vært et mål å etablere et funksjonelt tverretattlig samarbeid. Hensiktene med dette har vært flere:

- å gi ungdommene en enhetlig og koordinert hjelp (skape en opplevelse av ”en dør”)
- å hindre lite hensiktsmessige tiltak på grunn av at ulike hjelpere ikke kjenner til hverandres tiltak
- å øke kunnskap og bruk av offentlige virkemidler som kan hjelpe ungdommene
- å skape felles holdninger blant tjenesteutøvere i samarbeidet med ungdommene

Prosjektet har etablert Henvisningsutvalget som en fast, tverrfaglig samarbeidsarena og anbefaler etablering av enda to formelle samarbeidsarenaer.

Gjennom arbeidet i Koordinerende team har virksomhetene fått økt kunnskap om hverandres fagområder og erfart hvordan samordnet innsats har økt effektivitet og kvalitet på tilbudet som er gitt ungdommene.

Prosjektet har gjennomført 5 fagkonferanser med til sammen 409 deltakere. I tillegg arrangeres en avslutningskonferanse den 27. januar med 205 påmeldte. I disse konferansene har prosjektet invitert deltakerne til å bli med på en drøfting om aktuelle problemstillinger og prosjektets tanker om hvordan disse kan løses.

Det er gjennomført to metodekurs for å bruke Klart jeg kan, og til sammen ca. 50 tjenesteutøvere fra flere virksomheter har gjennomført kurset.

Resultater

Den opprinnelige målgruppen

Prosjektet har fulgt utviklingen av de opprinnelige 428 ungdommene som mottok sosialhjelp i 2007. Av disse er det totalt 24 personer som fremdeles mottar sosialhjelp og som er i målgruppen. 14 personer er fremdeles sosialhjelpsmottakere men har blitt eldre enn 25 år. Målet om en reduksjon på 50% er derfor nådd med god margin.

Overordnede styringsindikatorer

Prosjektets primære styringsindikatorer har vært:

- antall ungdom i målgruppen
- utbetalt stønad til målgruppen
- antall i målgruppen som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold

Alle resultater er målt mot tilsvarende tall i 2007, før oppstart av prosjektet. (Vedlegg 4 viser utviklingen måned for måned og akkumulert resultat).

Utviklingen viser at antall ungdom i målgruppen som mottar sosialhjelp har holdt seg relativt stabilt gjennom de tre første årene av prosjektet, men har hatt en vekst det siste året. Den sterkeste veksten har vært de siste månedene av 2010.

Det kan være flere årsaker til dette, og det vil være avgjørende for å opprettholde gode resultater at utviklingen følges nøye, at det gjennomføres årsaksanalyse og at nødvendige tiltak iverksettes rask.

Utbetaling av sosialhjelp hadde svak nedgang i perioden 2007 til 2009 på - 0,89 %. Utbetalingene er korrigert for økning i satsene på 11 % fra 2007 til 2009.

I 2010 har det imidlertid vært en økning på utbetalingen med 12 % sett i forhold til utbetaling i 2009. Dette har sammenheng med veksten i antall klienter siste halvår 2010.

Antallet ungdom som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold har derimot hatt en betydelig reduksjon. Det har vært et delmål å redusere dette antallet fordi stadig færre med sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold indikerer at stadig flere er i aktive tiltak med andre inntektsgivende kilder.

I samme periode har ungdomsledigheten i Drammen økt med 45 % og frafallet i de videregående skoler i Drammen har økt med 10%:

Utviklingen fra 2007 til 2009, sammenlignet med de 9 øvrige største kommunene i Norge

Sammenligningen er basert på siste KOSTRA tall. Tall for 2010 foreligger ikke før i juni 2011.

Utbetaling av sosialhjelp til målgruppen har i snitt økt med 22 % (12,39 % med korreksjon av økte satser i perioden) for de utvalgte kommunene. Om Drammen skulle hatt en økning som snittet ville dette medført sosialhjelp utgifter på 1.8 mill høyere i Drammen i 2009. Økningen i Drammen har vært på 5 % (- 0,89 % korrigert for økning i satsene).

Veksten i antall ungdommer i målgruppen har i snitt hatt en vekst på 6 % for kommunene. I Drammen har veksten vært på 2,68 %.

Antallet ungdom som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold er i snitt redusert med 5 % for kommunene. For Drammen har reduksjonen vært på over 20 %.

Videreføring

Arbeidet med den primære målgruppen

De metoder som er utviklet i prosjektet for å strukturere og kvalitetsforbedre det sosialfaglige arbeidet med unge mottakere er implementert i NAV.

Det betyr at arbeidet med ungdom er organisert som eget team, Ungdomsteamet. I dette teamet arbeides det både med ungdom som har spesielt tilpasset innsats (nedsatt arbeidsevne, kort eller langvarig) og med ungdommer med situasjonsbestemt innsats

(har vansker med å skaffe seg og/eller beholde arbeid). Noen av disse kan være innvilget ytelser som arbeidsavklaringspenger (AAP), kvalifiseringsstønad (KVP) eller sosialhjelp.

Det er egne mottaksrutiner for ungdom som sikrer rask iverksetting av bistand og tiltak og som sikrer tverrfaglig vurdering av hvilke virksomheter som på beste måte kan bistå ungdommen. Ett av de viktigste tiltakene etter mottaket er innkalling til Klart jeg kan kurs. Det er lagt til rette for oppstart av slike kurs ca hver 4 uke, dimensjonert etter erfart tilstrømning.

Oppfølgingen av hver enkelt ungdom er individuelt tilpasset etter behov og basert på prinsippet om primærkontakt og teamarbeid som sikrer backup rutiner.

Forebyggende arbeid

Det tverrfaglige Henvisningsutvalget er etablert som fast samarbeidsarena. NAV/Ungdomsteamet leder utvalget og faste samarbeidspartnere er: Oppfølgingstjenesten i Buskerud fylkeskommune, Senter for oppvekst/barnevern, Senter for rusforebygging og Omsorgstiltakene. Ved behov (gjensidig) møter andre samarbeidspartnere som Introduksjonssenteret og Avdeling for enslige mindreårige flyktninger. Henvisningsutvalget skal kunne behandle saker om risikoutsatt ungdom (16 til 25 år) hvor det er behov for tverrfaglig drøfting av hvem og hvordan bistand skal gis. Som fast rutine skal alle nye henvendelser fra ungdom til Ungdomsteamet i NAV gjennomgås i de ukentlige møtene. I tillegg kan alle samarbeidspartnere bringe inn saker til drøfting.

Det er etablert et tilbud (kurs) til ungdom som dropper ut av videregående skole, som består av ressurs og motivasjonskartlegging (Klart jeg kan kurs), karriereveiledning og jobbsøkerkurs. Kursene er etterfulgt av et oppfølgingstilbud som primært har som formål å fullføre et utdanningsløp hvor tilbud om arbeidstrening kan inngå i dette. Karrieresenteret administrerer tilbudet og ungdom rekrutteres inn fra PPOT. NAV/ Ungdomsteamet, PPOT og Karrieresenteret samarbeider om gjennomføring av kurset. Det er planlagt gjennomføring av tre slike kurs i året, basert på erfart behov. Andre virksomheter vil bli trukket inn som kursledere sammen med NAV.

System og strukturer

Det er utviklet ”Samtykkeskjema” som er juridisk avklart og som hjemler utveksling av informasjon som bidrar til et samordnet og helhetlig tilbud. Samtykkeskjemaet brukes systematisk hvor alle blir bedt om samtykke ved første møte med fagutøver.

Det settes vilkår for økonomisk sosialhjelp og det gjennomføres konsekvent økonomisk sanksjonering dersom vilkårene brytes.

Det er etablert arenaer for tverrfaglig og tverretatlig samhandling via Henvisningsutvalget og via det etablerte tiltaket på Karrieresenteret for ungdom som dropper ut av videregående skole.

Det er lagt til rette for felles sosialfaglige holdninger til hvordan veilede og samhandle med ungdom som har behov for bistand, ved at ca 60 fagpersoner er gitt felles kompetanseopplæring i ressurs og motivasjonskartlegging ved bruk av ”Klart jeg kan” kurs.

Det er produsert en film og et veiledningshefte som beskriver hvordan det arbeides med ungdom som er risikoutsatt for å stå utenfor arbeidslivet, eller gjør det. Materiellet har tjenesteutøvere i kommunale virksomheter og tjenesteutøvere i PPOT og videregående opplæring som målgrupper.

Anbefalinger

Arbeid med den primære målgruppen

Prosjektgruppen anbefaler at bystyrets vedtak om midlertidig opprettelse av arbeidstreningsplasser for ungdom gjøres som permanent tiltak

Bystyret vedtok ved behandling av 2. tertial i 2008 å opprette en 2-års prøveordning med 50 arbeidstreningsplasser for ungdom i kommunale virksomheter og kommunale foretak. Dette er vurdert av NAV som er svært godt virkemiddel for å kunne gi ungdom trening i det å arbeide og mulighet til å prøve ulike yrker.

Forebyggende arbeid

Den viktigste enkeltfaktoren som påvirker tilstrømningen av unge til NAV er frafallet i videregående skole.

Prosjektets datainnsamling viser at 89 % av ungdom som henvises til Ungdomsteamet når de oppsøker NAV har frafall fra videregående skole. Buskerud fylkeskommune har i samme periode som P 1824 gjennomført en handlingsplan mot frafall i videregående skole. Det er gjennomført en rekke tiltak men frafallet er allikevel økende i Drammen.

Prosjektgruppen anbefaler at det i det videre arbeidet med å redusere frafallet bør fokuseres på:

Økt fleksibilitet i undervisningsløpet for eksemplet ved

- Tilbud om et alternativt år etter 10 klasse med arbeidstrening og praktisk utprøving av elementer i et utdanningsløp. Det vises til "ungdomsskoletilbudet" som tilbys i flere kommuner i Danmark, for eksemplet København
- Mulighet for et "avbrekk" med arbeidstrening eller motivasjonskurs når en elev står i fare for å droppe ut av skolen. Det vises til NHO prosjektet "arbeidsplass uten merkelapp"
- Tilbud om eksamensrettede intensivkurs for ungdom som mangler karakter i ett eller flere fag etter fullgått løp
- Vurdering av tiltak som kan føre til at flere beholder skolerett lenger.

Gjennom delprosjektet "Under 18" har Galterud og Kjøsterud ungdomsskoler gjennomført tiltak for å forebygge av frafall i videregående skole.

Det er dokumentert gode resultater på alternative læringsarenaer for dårlig motiverte elever, for tettere oppfølging om sommeren ved overgangen til videregående skole og ved å styrke karriereveiledningen med kurs i ressurs- og motivasjonskartlegging, Klart jeg kan kurs.

Alle ungdomsskoler i Drammen starter fra januar 2011 i den statlige satsningen "Ny Giv", som har som formål å redusere frafallet i videregående skole.

Prosjektgruppen anbefaler at det i det videre arbeidet i Ny Giv bør videre utprøving av:

- Tett oppfølgingen fra ungdomsskolen i inntaksprosessen til videregående skole
- Klart jeg kan kurs som del av karriereveiledningen, gjerne i faget ”utdanningsvalg”
- Alternative opplæringsmetoder for elever som er dårlig motiverte og som har faglig svake resultater
- Samarbeid med og synliggjøring av arbeidslivet som del av karriereveiledningen på ungdomsskolen
- Utprøving av tidligere inntak til videregående skole hvor dette er avsluttet mens eleven enda er i 10 klasse. Formål: at karriereveileder kan ha tett veiledning for utsatte elever i inntaksprosessen og at de første ukene etter oppstart i videregående skole er roligere og mindre preget av endringer

Tverrfaglig/ tverretattlig samarbeid

Prosjektet har vært støttet av Arbeids- og velferdsdirektoratet for å gjennomføre utviklingsarbeid knyttet til tverrfaglig samarbeid/ samhandling. En egen arbeidsgruppe har hatt dette som fokus.

Arbeidsgruppens anbefalinger er å lage tre formelle samarbeidsarenaer, og prosjektgruppen gir sin tilslutning til dette:

- Henvissingsutvalget, som allerede er implementert og står omtalt under overskriften ”videreføring” på foregående side.
- SOS – gruppe, som arbeider på individnivå med fagutøvere fra Senter for rusforebygging (leder av gruppen), Omsorgstiltakene og Senter for oppvekst/barnevern. Gruppen vil arbeide med ungdom som har dobbeltdiagnoser (rus og psykiatri) og vil jobbe mot 2. linje tjenesten. Gruppen har arbeidet i prosjektet i et halvt år og er ønsket videreført av alle tre virksomheter som anser det som en meget operativ og effektiv samarbeidsgruppe.
- TESAG (Tverrfaglig samarbeidsgruppe) på overordnet nivå, med ledelse fra rådmannsnivå. Denne arbeidsgruppen bør ha sammensetning som prosjektets koordinerende team (samme virksomheter) hvor medlemmene har beslutningsmyndighet innenfor et gitt mandat. Gruppens oppgaver kan være: å følge utvikling av styringsdata, å koordinere/ ha oversikt over prosjekter i kommunen som er relatert til ungdom, videreutvikling av kompetanse som er etablert i prosjektet, videreutvikling av formelle samarbeidsavtaler og felles kartleggingssystem, tilrettelegging for felles kunnskap om virkemidler etc.

Bakgrunn - Prosjektets opprinnelse

Forprosjekt - "Her er det muligheter"

Drammen hadde i 2007 et høyt antall unge sosialhjelpsmottakere sett i forhold til andre sammenlignbare kommuner.

I perioden desember 2007 til mars 2008 ble prosjektet innledet av et forprosjekt hvor målgruppen ble kartlagt, initiert av Bystyret. Kartleggingen bestod av mappegjennomgang av alle de 526 som var registrert som brukere av Sosialsenteret i 2007, samt intervju av et tilfeldig utvalg på 80. Det vises vedlegg 1 som er rapporten fra forprosjektet, "Her er det muligheter".

Funn i forprosjektet

Rapporten "Her er det muligheter" dokumenterer følgende:

Det var 565 brukere av Sosialsenteret i alderen 18 til 24 år. Dette var 25 % av alle brukere

Av disse mottok 428 ungdom sosialstønad

49,5 % i gruppen var menn

50,5 % i gruppen var kvinner

62 % var i alderen 18 til 19 år

39 % hadde annen etnisk bakgrunn enn norsk

89 % hadde ikke fullført videregående skole

33 % hadde en "diagnose" eller klare funn på områdene psykisk helse og/eller rus og 47 % av disse mottok andre helsetjenester

8 % hadde individuell plan

Ungdommene hadde i gjennomsnitt en samtale per kvartal med saksbehandler på sosialsenteret

75 % av brukerne oppgav at de har høy motivasjon og vilje til å komme i gang med arbeid, aktivitet eller utdanning

Rapporten fra prosjektet ble lagt frem for Bystyret i mai 2008, hvor det samtidig ble anbefalt oppstart av Prosjekt 1824 fra 1.6.2008.

Prosjektstart

Bystyret besluttet opprettelse av prosjektet i mai 2008, og oppstart var 1. juni 2008. Bystyresaken ligger som vedlegg 2 og skisse med prosjektorganisering ligger som vedlegg 3.

Prosjektorganisering

Prosjektet har vært ledet av et partnerskap mellom Drammen kommune, Buskerud Fylkeskommune, Fylkesmannen i Buskerud og NAV Buskerud og NAV Drammen hvor Drammen kommune har vært prosjekteier.

Prosjektets styringsgruppe har vært ledet av Helse- og sosialdirektøren.

Prosjektet har hatt en faglig prosjektleder, Kjetil Ramberg innleiet fra firmaet Motiva as, og en administrativ prosjektleder fra plan- og økonomiseksjonen i Drammen kommune. Funnene i forprosjektet var begrunnelsen for de prioriteringer og valg som ble gjort førende for prosjektet:

- Tettere oppfølging av den enkelte
- En sosialfaglig arbeidsform med vekt på motivasjonsarbeid, ressurskartlegging og brukerinvolvering
- Tverrfaglig/ tverretattlig samhandling for å sikre bedre bruk av statlige og kommunale virkemidler, felles holdning til fagutøvelse, mer enhetlig oppfølging preget av fasthet og konsekvens
- Realistiske handlingsplaner for den enkelte med arbeid som formål

Hovedmål og strategier:

Prosjektets hovedmål har vært å redusere antall mottakere av økonomisk sosialhjelp i aldersgruppen 18 til 24 år. Den opprinnelige gruppen på 428 ungdom skulle halveres.

Prosjektet har arbeidet etter tre hovedstrategier:

1. å redusere rekruttering av unge sosialhjelpssøkere med 50 % i prosjektperioden i forhold til dagens (2007) rekrutteringsnivå.
2. de unge sosialhjelpsmottakerne skal ut fra egne motiver og behov formidles inn i varige arbeidsforhold, aktivitet eller utdanning. De skal følges opp gjennom hele prosjektperioden.
3. gjennom prosjektarbeidet skal det utvikles gode styringsverktøy i et forebyggende perspektiv og for skreddersydd, målrettet oppfølging av den enkelte bruker.

Prosjektet har hatt to sentrale arbeidsgrupper:

Prosjektgruppen, som fikk navnet ”Koordinerende team” og ”Ungteam”.

Koordinerende team har bestått av sentrale medarbeidere fra alle medvirkende virksomheter. Teamet har hatt månedlige møter hvor resultater er drøftet og hvor forslag til nye innsatser er vurdert og iverksatt. Teamet har vært ledet av prosjektledelsen og har rapportert til styringsgruppen

Ungteam består av 8 sosialfaglige medarbeidere som er internrekruttert fra Sosialsenteret, NAV etter gjennomføring av NAV reformen i Drammen i februar 2009. Det ble gjennomført organisatoriske grep på Sosialsenteret og alt sosialfaglig arbeid med unge under 25 år (målgruppen) ble organisert i ett team, Ungteam. Dette medførte at arbeidet med ungdom ble organisert på en annen måte enn for andre brukere, hvor brukere ble fordelt etter dato. Ungteam har hatt stått for det operative arbeidet med den primære målgruppen.

Finansiering

Prosjektet er i hovedsak finansiert innenfor ordinære driftsrammer. Medarbeiderne i Ungteam har i hele prosjektperioden vært del av ordinær bemanning ved Sosialsenteret, senere NAV. Arbeidsinnsatsen fra de seks kommunale virksomhetene

som har deltatt, samt innsats fra Karrieresenteret og PPOT har vært dekket innenfor ordinære stillinger.

Ekstern finansiering er gitt av IMDI ved NY sjanse midler i 2008 og 2009, fra Arbeids- og velferdsdirektoratet ved FARVE sekretariatet og Levekårsavdelingen og fra Fylkesmannen i Buskerud ved regionale utviklingsmidler. Eksterne midler på til sammen kr.4.595.000 har finansiert faglig prosjektledelse, kompetanseutvikling, ekstern evaluering, utarbeidelse av film og dokumentasjonsmateriale samt faglig utviklingsarbeid knyttet til tverrfaglig samarbeid, utprøving av kvalifiseringsprogram for unge og frafallsforebyggende arbeid i ungdomsskoler.

Resultater og dokumentasjon

Resultater for de opprinnelige 428 ungdommene som var sosialhjelpsmottakere i 2007 pr 31.12.2010

De 428 ungdommene er personidentifisert og forsøkt fulgt gjennom hele prosjektperioden. Det har ikke vært mulig for prosjektet å få annen informasjon om disse ungdommene enn om de mottar ytelse fra NAV eller ikke, og om de fremdeles er bosatt i kommunen eller om det har flyttet ut av kommunen. Dersom de ikke er registrerte brukere i NAV mottar de ikke offentlige ytelse og det er derfor rimelig å anta at de er i arbeid. Prosjektets mandat har vært å hjelpe disse til å bli uavhengige av økonomisk sosialhjelp, og målet har vært at minst 50% av dem skulle være uavhengig denne ytelsen ved avslutningen av prosjektet.

Ved prosjektavslutning er det totalt 38 personer av de 428 som fremdeles mottar sosialhjelp. Av disse har 14 blitt eldre enn 25 år. Dette vil si at ca 10 % i målgruppen fremdeles er sosialhjelpsmottakere og målet er nådd med god margin.

Noen av de 428 har imidlertid gått over til andre offentlige ytelse i NAV som arbeidsavklaringspenger AAP (113) og Kvalifiseringsstønad – KVP (13). Dersom disse også tas med, fordi de mottar offentlige ytelse, er det 164 (38 %) av de 428 igjen som mottakere av offentlige ytelse. Målet er allikevel nådd

Overordnede styringsindikatorer

Prosjektets primære styringsindikatorer har vært:

- antall ungdom i målgruppen
- utbetalt stønad til målgruppen
- antall i målgruppen som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold

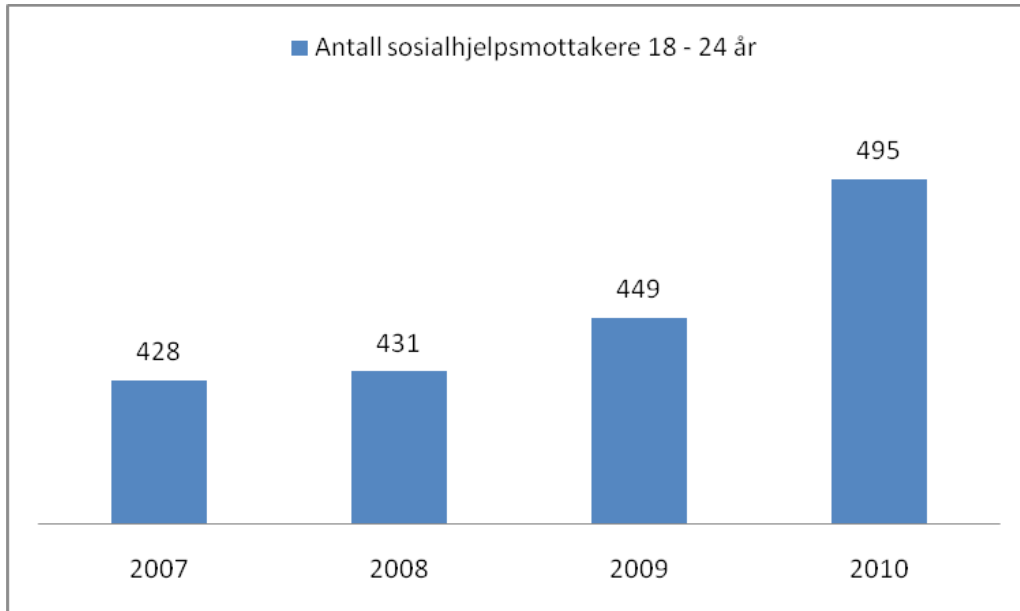
Alle resultater er målt mot tilsvarende tall i 2007, før oppstart av prosjektet. (Vedlegg 4 viser utviklingen måned for måned og akkumulert resultat).

Strategi 1: å redusere rekruttering av unge sosialhjelpssøkere med 50 % i prosjektperioden i forhold til dagens (2007) rekrutteringsnivå.

Prosjektets forebyggende innsatser har som mål å redusere rekruttering. For både delprosjektet ”Under 18” i ungdomsskoler og for ”Ny retningskurset” som fanger opp elever rett etter frafall er det vanskelig å måle resultater på kort sikt.

I Henvisningsutvalget er det dokumentert at 33 % av ungdommene som søkte sosialstønad og ble behandlet i det tverrfaglige utvalget ble hjulpet på andre måter.

Utviklingen viser at antall ungdom i målgruppen som mottar sosialhjelp har holdt seg relativt stabilt gjennom de tre første årene av prosjektet.

Det siste halve året har antallet unge mottakere økt betydelig. Det kan være flere årsaker til dette, og det vil være avgjørende for å opprettholde gode resultater at utviklingen følges nøye, at det gjennomføres årsaksanalyse og at nødvendige tiltak iverksettes raskt.

Prosjektet vil peke på følgende mulige årsaker:

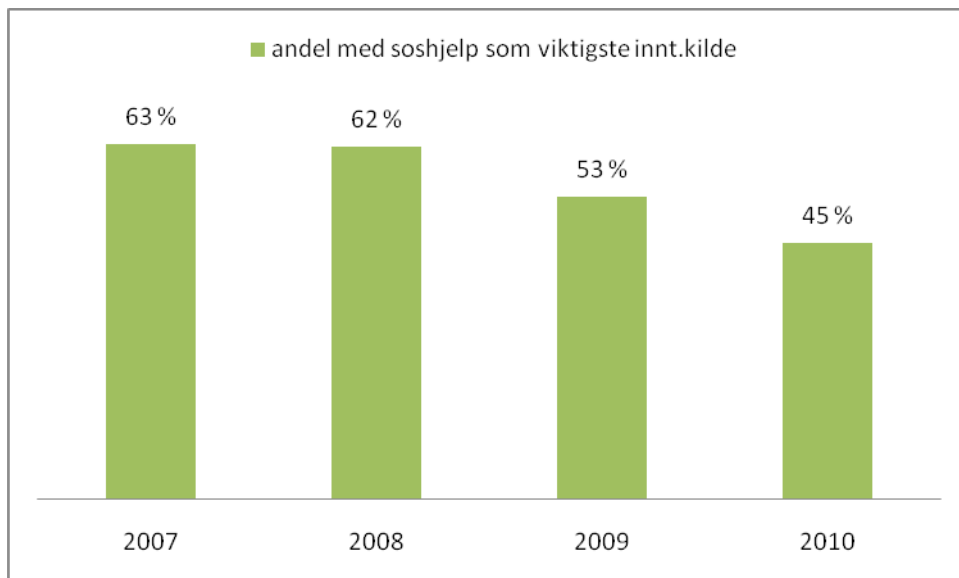
- Ungteam i NAV har hatt et meget høyt sykefravær siste halvår. De siste to siste månedene rekrutterte prosjektet inn en ekstern medarbeider for å arbeide operativt med ungdom som fikk mangelfull oppfølging på grunn av kapasitetsproblemer som sykefraværet skapte. Det er avgjørende å ha tilstrekkelig bemanning til å møte ungdommene raskt og for å gi nødvendig tett oppfølging. Sykefraværet påvirker ikke nyrekruttering direkte men vil ha sterk påvirkning på kritiske overganger hvor det blir gitt mangelfull oppfølging. Konsekvensen vil kunne være brutte løp og ungdommene blir igjen sosialhjelpsmottakere.
- NAV gjorde en intern omorganisering fra oktober 2010, hvor all økonomisk saksbehandling ble samlet i et forvaltningsteam. Det var da et stort etterslep av saker som ble behandlet raskt. Dette var et klokt grep for restansene var begynt å vokse, men det har vist seg at det er risiko er at søkere som er kjent for saksbehandlere fra tidligere, blir innvilget sosialstønad uten å bli behandlet av Henvisningsutvalget eller Ungteam. All ungdom som henvender seg til NAV for å søke hjelp (ikke direkte arbeidssøkere) skulle etter rutinene vært til drøfting i Henvisningsutvalget. I utvalget har tilstrømningen vært på et moderat og ujevnt nivå hele høsten. Risikoen er derfor stor for at disse

ungdommene som får direkte innvilget stønad ikke kommer raskt i prosess og heller ikke får en tverrfaglig vurdering. Erfaringene fra henvisningsutvalget har vist at denne tverrfaglige vurderingen fører til at 33 % av ungdommene som kom for å søke sosialhjelp har blitt hjulpet på andre måter.

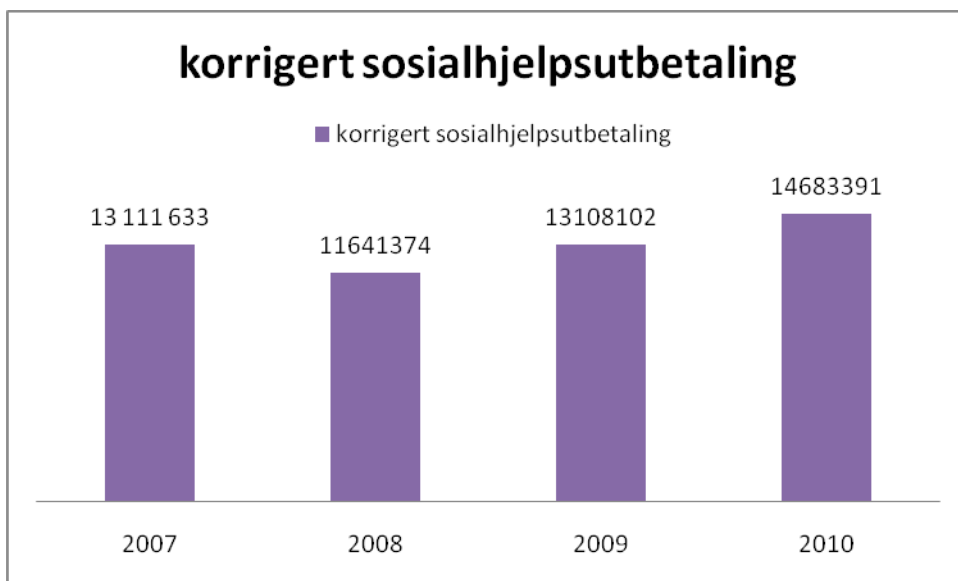
- 2010 er første år med fullverdig NAV kontor i Drammen. Omorganiseringen, etablering av nye arbeidsrutiner og opplæring i nye oppgaver har tatt mye av fagutøvernes fokus. Erfaringer fra etablering av NAV kontor i andre kommuner har vist at første driftsår er spesielt krevende, og det har gitt utslag i at antallet sosialhjelpsmottakere har økt for en periode.

Strategi 2: de unge sosialhjelpsmottakerne skal ut fra egne motiver og behov formidles inn i varige arbeidsforhold, aktivitet eller utdanning. De skal følges opp gjennom hele prosjektperioden.

Andelen ungdom som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold av alle mottakere indikerer om ungdommene er i aktive tiltak og kun mottar sosialhjelp som supplerende stønad. Med sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold er det risiko for at de er passive mottakere. En viktig måleindikator er derfor andelen mottakere som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold, og det var satt et mål om at denne andelen skulle være under 50%. Dette målet er nådd. Andelen er redusert fra 63 % til 45 %.

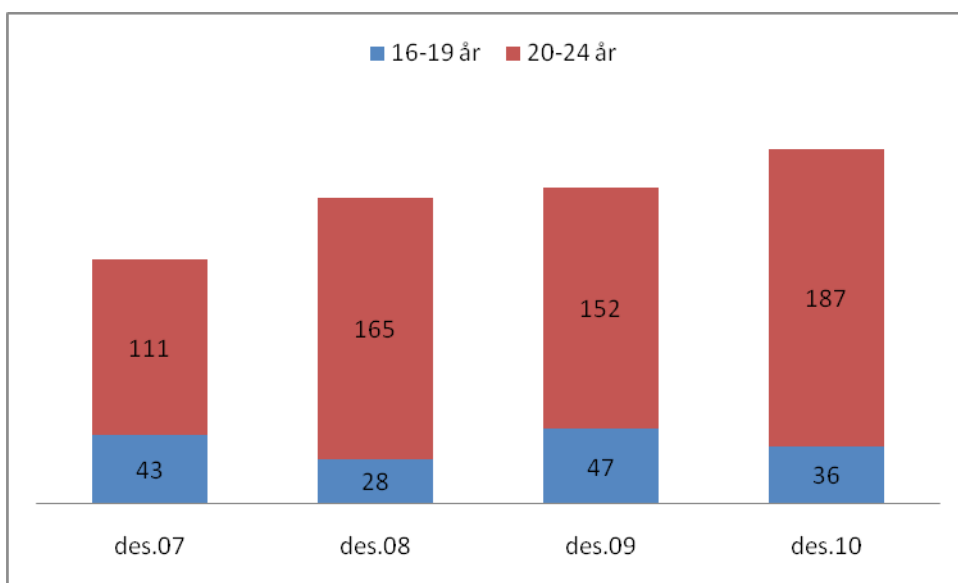

Utbetalt sosialstønad til målgruppen har vært den tredje overordnede styringsindikatoren. Utbetaling av sosialhjelp hadde nedgang i 2008 og svak vekst etter det, med størst økning i 2010 hvor utbetalinger har økt med 12 % sett i forhold til året før. Dette har sammenheng med veksten i antall klienter siste halvår 2010. Utbetalingene er korrigert for økning i satsene på 13 % fra 2007 til 2010.

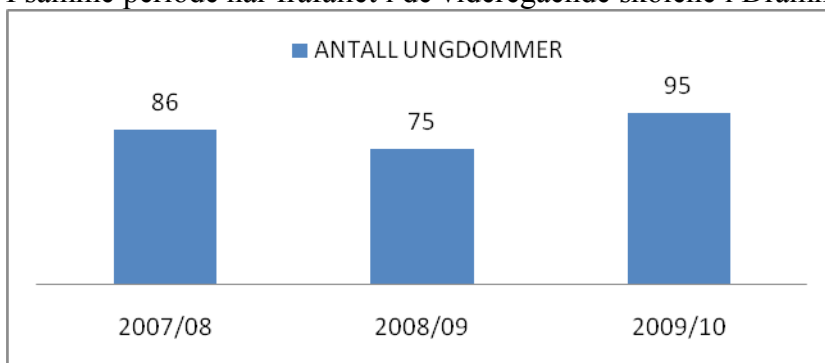

Samfunnsmessige endringer

I prosjektperioden har ungdomsledigheten i Drammen økt med 45 % og har vist denne utviklingen:

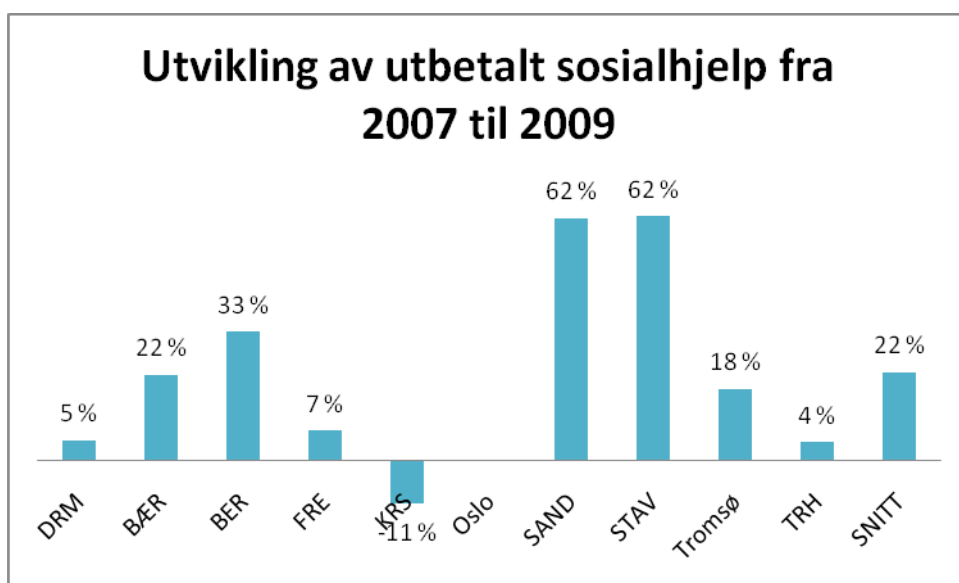
I samme periode har frafallet i de videregående skolene i Drammen har økt med 10%:

Utviklingen sammenlignet med de 9 øvrige største kommunene i Norge

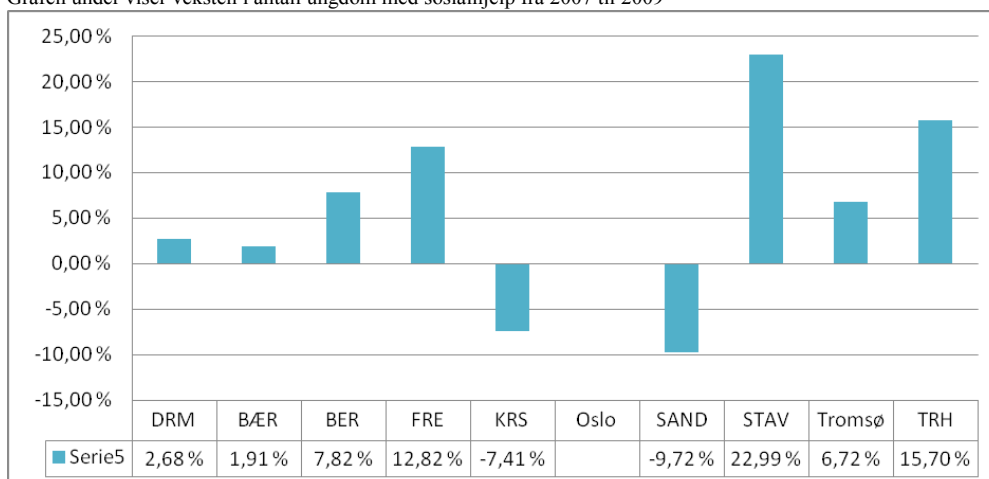
Utbetaling av sosialhjelp til målgruppen har i snitt økt med 22 % (12,39 % når det korrigeres for økte satser i perioden) for de utvalgte kommunene. Om Drammen skulle hatt en økning som snittet ville dette medført sosialhjelp utgifter på 1.8 mill høyere i Drammen i 2009. Økningen i Drammen har vært på 5 % (- 0,89 % korrigert for økning i satsene).

Grafen under viser økningen i utbetalt sosialstønad til målgruppen

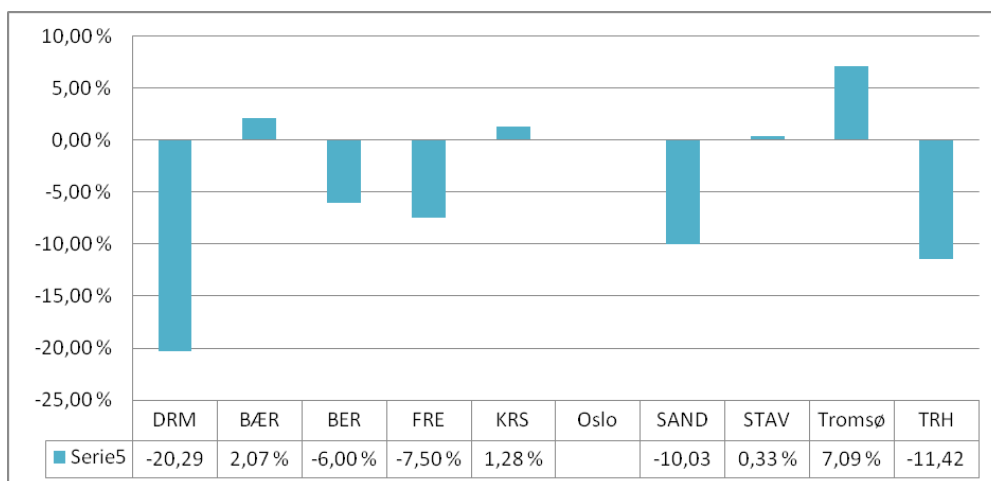
Antall ungdommer i målgruppen har i snitt hatt en vekst på 6 % for kommunene.

Grafen under viser veksten i antall ungdom med sosialhjelp fra 2007 til 2009

Antallet ungdom som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold er i snitt redusert med 5 % for kommunene. For Drammen har reduksjonen vært på over 20 %.

Grafen under viser endring i andel unge av alle unge mottakere som har sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold

Prosessuell jobbing

P1824 har hatt som mandat å utvikle og gjennomføre forsøksvirksomhet innenfor følgende områder:

- tverrfaglig samhandling
- forebyggende arbeid for å redusere antall ungdom i "utenforskap" til arbeid eller skole
- prosessuell jobbing med brukere som har blitt NAV - kunder

Prosjektet startet ulik forsøksvirksomhet innenfor de tre ovennevnte områdene på det daværende Sosialsenteret i Drammen kommune, drøyt halvannet år for NAV Drammen ble etablert. De siste snaut ti månedene er dette arbeidet løftet inn i NAV.

Siden NAV fortsatt er en ung organisasjon på landsbasis og med et nyetablert NAV Drammen februar 2010, ønsket P1824 å utfordre systemet faglig og metodisk. Allerede høsten 2009 var det grunnlag for å trekke noen hovedkonklusjoner :

- Mottaksfasen er kritisk, og erfaringene med eget ungdomsmottak var en tilfredsstillende ordning som ga oversikt, framdrift og muliggjorde rask tverrfaglig samhandling
- Avklaringsfasen må ha høy kvalitet med fokus på ressurs - og styrkeavklaring hos brukeren, for å sikre hensiktsmessig tiltak
- Oppfølgingsfasen må sikres tydelig definisjon av hvilke kriterier som skal ligge til grunn for hvilket oppfølgingsbehov brukeren har

Ved overgang til NAV var det P1824's klare oppfatning at NAV's egne standard-rutiner og prosedyrer kunne kombineres på en effektiv og rasjonell måte med den metodikken P1824 kunne dokumentere effekt og resultat av. Eksempelvis kunne egen vurdering og arbeidsevne vurdering i mottaks - og avklaringsfasen legges inn som en prosessuell del i Klart jeg kan - programmet, og vurdering av standard og situasjonsbestemt oppfølging i forhold til nytt oppfølgingsregime med tydelig kategorisering av brukerne.

Et kontinuerlig fokus på kvalitetsprosesser; undring, nysgjerrighet, utprøving, effektmåling, dokumentering og endring må være en del av hverdagen i enhver virksomhet!

I dette kapitlet vil vi presentere den prosessuelle forsøksvirksomheten og de erfaringer, resultater og ny kunnskap prosjektet har gitt.

Mottaksfase

P1824 har ansett mottaksfasen som avgjørende både i forhold til tidlig innsats og som grunnlag for tverrfaglig samhandling.

I november 2008 fikk en medarbeider i Ungteam dedikert ansvar for å gjennomføre mottakssamtalene. Intensjonen var bedre samordning og kontroll, økt tilgjengelighet, tidlig avklaring og kvalitet i overgangen til prosessuell jobbing. Økt kunnskap om "ungdomsspråk" og spesielle forhold knyttet til mottak av ungdom, ble ansett som en nyttig effekt av opprettelsen av ungdomsmottak.

I den første fasen ble det utviklet skjematikk for samtykke og gjennomføring av mottakssamtalen, rutiner for samhandling i forhold til brukerregistrering på det daværende NAV Arbeid, og logistikk for oppstart på ressursavklarings - og ressursankrings - programmet Klart jeg kan.

I rapporten "Her er det muligheter " ble det avdekket at 47 % av brukerne hadde behov for bistand fra to eller flere tjenester. I tillegg ble det konkludert med at mange brukere vandret "over brua" mellom det daværende Sosialsenteret og NAV Arbeid. Utveksling av informasjon om denne målgruppen var tilfeldig. I sum kunne det konkluderes med at ulike fagmiljøer leverte tjenester til samme målgruppe, uten at nødvendige styringssystemer var etablert for effektiv informasjonsutveksling og samhandling.

Som et resultat av dette ble henvisningsutvalget (heretter HU) opprettet januar 2009. Intensjonen med HU var å sikre kontroll med hvilke brukere som henvendte seg hvor. Dette for å sikre tidlig tverrfaglig avklaring som grunnlag for å vurdere hensiktsmessige tiltak og nødvendig oppfølging. HU har siden vært prosjektets mest operative styringsmiljø.

Fra januar 2009 deltok Ungteam, NAV Arbeid, Senter for Rusforebygging (SFR) og Oppfølgingstjenesten (PPOT) i faste, ukentlige møter.

Fra september 09 ble HU supplert med prosjektansatt medarbeider med fagfeltet psykisk helse, og fra januar 2010 har Senter for oppvekst ved barnevernet deltatt fast. HU har i tillegg blitt supplert med andre fagmiljøer (bla. Introduksjonssenteret og politiet) ut fra behov.

Samtykke fra brukerne til tverrfaglig avklaring ble gitt gjennom eget skjema for dette. Presentert i mottakssamtalen som et avgjørende virkemiddel for tverrfaglig samhandling, har nær ett hundre prosent av brukerne stilt seg positive til å signere slik samtykkeerklæring.

Ved å opprette rutiner for deling av informasjon mellom de ulike fagmiljøene, gikk det maksimalt fem dager fra en bruker henvendte seg på Sosialsenteret til vedkommende ble tverrfaglig avklart i HU. Ved at det ble lederavklart i virksomheten at medlemmene av HU har myndighet til å påta umiddelbart ansvar for å igangsette prosess med brukeren, ble arbeidet operasjonalisert hurtig og effektivt.

For å måle effekten av ny struktur for mottak, avklaring og tverrfaglig samhandling ble det foretatt et dypdykk i brukergruppen fra medio januar til medio august. I denne perioden var 120 brukere gjennom mottaksfasen og til vurdering i HU. Av disse 120, som i utgangspunktet tok kontakt med Sosialsenteret for å søke økonomisk stønad, var det 80 brukere som søkte og fikk innvilget sosialhjelp. Av disse 80 ble 67 innvilget full sosialhjelp. 33 % av de som henvendte seg i ungdomsmottaket, ble bistått inn i andre tiltak.

I samme periode hadde andelen som "loopet" fram og tilbake mellom ulike tiltak blitt redusert med 50 %.

Et interessant funn var det også at et ikke ubetydelig antall brukere som fikk beskjed om å registrere seg på NAV Arbeid før søknad om sosialhjelp kunne behandles, ikke reetablerte kontakten med ungdomsmottaket. Det kan synes som om det er en positiv effekt at det markeres positive forventninger til ungdommene om å tenke arbeidslinje (registrering hos NAV Arbeid), stille krav om innhenting av dokumentasjon og forståelsen av at det tverrfaglige miljøet har fullt innsyn og god struktur for samhandling.

I februar 2010 ble NAV Drammen etablert. Prosjektet ønsket en videreføring av ordningen med eget ungdomsmottak. NAV valgte å satse på felles publikumsmottak for alle brukere. I april anmodet styringsgruppen i P1824 NAV om å reetablere ungdomsmottak - i første omgang som en forsøksvirksomhet. Dette ble gjort og ungdomsmottaket var igjen operativt i sin tidligere form fra månedsskiftet medio mai. Ved utgangen av forsøksperioden (juni) ble det lederbesluttet at ungdomsmottaket ble gjort permanent.

Det var utfordrende på Sosialsenteret, og det har vært utfordrende på NAV, at brukere har tatt og fått direkte kontakt med økonomisk saksbehandlere. Dette ved å sende søknaden direkte, eller søknader som postmottak har videresendt til (tidligere) saksbehandlere. Dette resulterer i manglende kontroll og oversikt, uklarhet hva gjelder ansvar - og myndighet, antatt lenger behandlingstid. Ikke minst fører det til at brukeren ikke får en rask tverrfaglig avklaring og en mulig ressursavklaring gjennom Klart jeg kan – programmet på vei mot hensiktsmessige tiltak. Konklusjonen er at mottaksfasen, slik den er utprøvd, effektmålt og dokumentert gjennom P1824, har vist seg å være rasjonell og effektiv måte å møte ungdommene på. Denne måten å strukturere mottaksfasen på er allerede implementert i NAV Drammen.

Utfordringen blir å sikre gode rutiner for erstatning fra dedikert mottakspersonell i ungdomsteamet. Sykdom og annet fravær gjør at dagens ordning basert på en fast person er sårbar. Videre virker det nødvendig å foreta en gjennomgang med merkantilt personale i forhold til rutiner for postdistribusjon, og med økonomisk saksbehandlere i

forhold til å overføre saker som går utenom mottaksfasen til ungdomsteamet for å sikre tverrfaglig avklaring og samhandling.

Avklaringsfase

I rapporten "Her er det muligheter" er det et tydelig funn på at brukerne anser kartlegging og avklaring for betydningsfullt : 62% menn og 46% kvinner oppgir at dette er det viktigste bidraget for å komme i aktive tiltak.

Fire hovedområder peker seg ut i forhold til P1824's prinsipielle syn på betydningen av avklaringsfasen :

1. Hurtig igangsetting gir god flyt

Mottaksfase og avklaringsfase har blitt sett i sammenheng. Det har vært tempo i mottaksfasen (mottakssamtal(er) og tverrfaglig vurdering i henvisningsutvalget), og avklaringsfasen har deretter blitt igangsatt raskt.

2. Ressurskartlegging gir medvirkning

Det har vært lagt stor vekt på ressursavklaring. Dette fordi det er ressursene brukerne skal medvirke med i egen prosess. Kartleggingsfasen som har basert seg på Klart jeg kan - programmet, der prosessuell tenkning ligger bak kombinasjonen av gruppeprosess og individuelle veiledningssamtaler, har stått sentralt

3. Innsyn gir utsyn

Innsyn i egne ressurser har gitt utsyn på de (nye) mulighetene brukerne ser, og derav bedre oversikt over hensiktsmessige tiltak for å realisere sine muligheter og mål. Ved en grundig kartleggingsfase der brukeren føler reelt eierskap til egen prosess, mål og tiltak, ønsket P1824 å redusere andelen brukere på full sosialstønad og brukere som loopet mellom uhensiktsmessige tiltak

4. Helhetlig og fellesfaglig fokus gir kompetanse og kvalitet

Et felles verktøy for kartlegging har gitt fagutøverne ny kompetanse, og det har skjedd en kvalitetssikring av avklaringsfasen gjennom felles holdninger og metodebruk. Dette har gitt gode rammer for kollegaveiledning der deling av kunnskap og erfaringer har skapt felles faglig fokus.

Klart jeg kan - programmet gir retningen

I den eksterne evalueringen skriver Rambøll Management om Klart jeg kan - programmet :

"Den kvalitative datainnsamlingen viser at mange opplever "Klart jeg kan" som ett av de tydeligste kjennetegnene ved P1824. Flere informanter sier: "Kurset og metoden er fundamentet, det er det som er prosjektet . "Klart jeg kan" oppfattes som relevant og nyttig av alle interessenter. Funn i evalueringen tyder på at metodekurset "Klart jeg kan" et sterkt bidrag til at alle prosjektparter trekker i felles retning."

Klart jeg kan - programmet (heretter KJK) ble valgt som kartleggingsprogram ved prosjektets oppstart sommeren 2008, og har vært det fellesfaglige fundamentet i hele prosjektperioden. KJK innebærer prosessuell jobbing gjennom åtte gruppesamlinger over fire uker og minimum fire veiledningssamtaler, hvor deltakerne blir progressivt mer utfordret i programperioden.

Ungdom i målgruppen blir invitert til å delta på ressurskartleggingsprogrammet først etter mottakssamtale(r) og når vurdering av den enkeltes sak er vurdert i Henvisningsutvalget, og det er konkludert med at det vil være hensiktsmessig for den det gjelder å få hjelp til å kartlegge sine egne ressurser. KJK - kursene blir igangsett ut fra behov, og minimum månedlig for å sikre hurtig overgang fra mottaksfase til avklaringsfase.

KJK gjennomføres ved bruk av: Gruppeveiledning, individuell veiledning, undervisning, refleksjonsoppgaver mellom samlingene og kreative øvelser. Metoden som benyttes i KJK baserer seg veiledning som pedagogisk verktøy, på løsningsfokusert tenkning og kommunikasjon (løft) og positiv psykologi. Det har blitt lagt stor vekt på å skape rammer og metodevalg som gjør at brukerne deler med hverandre.

KJK - programmet er bygget opp med følgende åtte moduler :

- Ressursavklaring
- Roller og identitet
- Tanker og følelser
- Selvfølelse og selvtillit
- Valg og endringer
- Motivasjon
- Nettverk
- Ressurs cv

Det ble gitt metode - opplæring til Ungteam før igangsetting av de første kursene i august 2008. Siden er dette fulgt opp med ukentlige fagmøter, veiledning og seminarer hvor hovedfokus har vært en kontinuerlig prosess for kvalitetsutvikling i forhold til gjennomføring av KJK - programmet. Programmet blir også evaluert, kvantitativt og kvalitativt av deltakerne etter hvert kurs.

Evalueringsområdene er; utbytte av og læring på kurset, muligheter for å komme i tiltak etter kurset, stemning og trygghet i kursgruppen, kursledernes kompetanse og evne til å ivareta deg og gruppen, opplevelsen av medvirkning (få komme med tanker, følelser, innspill, kommentarer)

Samlet sett gjennom to og et halvt år gir deltakerne en meget god tilbakemelding på deres utbytte av deltakelsen på "Klart jeg kan". For å gi et svar på spørsmålene er brukerne bedt om å gradere sine synspunkter etter en skala fra 0 til 10, hvor 0 er dårligst og 10 er best. Samtlige spørsmål får et godt utfall. Hvor det bare er spørsmålet vedrørende "muligheter for å komme i tiltak etter kurset" som vektet under 9 (7,8). Rambøll Management konkluderer i sin eksterne rapport med at : *"Som nevnt tidligere i rapporten tyder tallene på at deltakerne anser at de har stort utbytte av kurset, og at kurset ledes av kompetente personer. I tillegg opplever de at de får en reell mulighet for medvirkning."*

Fra etableringen av NAV, Drammen i februar 2010 skal brukernes egen vurdering og arbeidsevne vurdering ha vært en del av den prosessuelle delen av Klart jeg kan - programmet.

Klart jeg kan - programmet har blitt benyttet som ressursavklaringsprogram både i U18 - prosjektet og i delprosjektet Ny retning.

Prosjektledelsen er av den oppfatning at erfaringene med Klart jeg kan - programmet, opplæring og videreutvikling, Ungteams evne til gjennomføring, det tverrfaglige miljøets erfaringer og evalueringer og brukernes respons, tilsier at dette har vært et riktig valg og svært hensiktsmessig verktøy for de resultatene P1824 har oppnådd. Metodikken er bestemt implementert i ungdomsteamet i NAV som daglig kartleggingsverktøy.

Mulighetene videre er å ta i bruk KJK - programmet for NAV - brukere over 24 år, samt sikre bruk av metodikken for de kommunale tjenestoområdene og andre fagmiljøene som har fått metodeopplæring.

Utfordringene videre kan være å vedlikeholde og videreutvikle kompetansen. Dette må ansvarssettes og legges inn i de ulike virksomhets - og kompetanseplanene for å få tilstrekkelig styrekraft.

Tiltaksfase

I P1824 har det vært et prinsipp at avklaringsfasen skal ansvars plasseres der kompetansen er høyest, det vil si hos daværende Sosialsenteret og i NAV etter etablering i februar 2010. Med en klar sammenheng mellom mottaks - og avklaringsfase, der NAV sin standard skjematikk knyttet til egen- og arbeidsevne vurdering kombineres med et prosessuelt verktøy som Klart jeg kan - programmet, gis brukerne et kvalitativt godt grunnlag for vurdering av mål og tiltak. Dette vil sikre målrettede og hensiktsmessige tiltak mot vei mot ordinært arbeid, og dermed redusere andelen som går inn i tiltak som ikke er forankret i ressurser, mål og eierskap til egen prosess hos brukeren. Det har i liten grad vært mulig å identifisere store forskjeller i aldersgruppen 18 - 24 år knyttet til ulike stønadsformer som sosialstønad, AAP (arbeidsavklaringspenger), KVP (kvalifiseringsprogrammet), dagpenger og andre ytelser. Konklusjonen blir derfor at en stor majoritet av brukerne har behov for prosessuell ressurskartleggingsfase før tiltak igangsettes. Det har blitt tilrettelagt for de ” tre F'er” i mottaks - og avklaringsfasen som grunnlag for igangsetting av hensiktsmessige tiltak:

Fart

Mottakssamtale gjennomføres fortløpende i eget ungdomsmottak, og det er maksimum fem dager før vurdering i henvisningsutvalg og en - to uker før oppstart i Klart jeg kan - programmet der det vurderes hensiktsmessig for brukeren.

Flyt

Kvalitet i overgangene med få fagutøvere involvert mellom mottaksfase og avklaringsfase.

Faglig samhandling

Tverrfaglig avklaring og samhandling iverksett av samtlige brukere med behov for slik bistand innen en uke etter mottakssamtale har funnet sted.

Tiltak må være tilpasset brukeren og ikke omvendt.

En avgjørende suksessfaktor for de resultatene som er oppnådd i P1824 handler om grundighet og høy kvalitet på ressursavklaringsprosessen før tiltak iverksettes. En gevinst ved dette er at tiltakene blir målrettede ut fra brukerens ressursavklaring og handlingsplan. Tiltakene blir dermed tilpasset brukeren - ikke omvendt, hvor brukeren blir plassert i uhensiktsmessige tiltak for å få vedkommende raskt i prosess, og/eller fordi det tilfeldigvis var "ledig plass" i et tiltak. Gevinsten er også rasjonell og tidseffektiv for NAV og det øvrige fagmiljøet rundt brukeren fordi vedkommende er motivert, har eierskap til egen prosess og forutsetningen for å lykkes øker betraktelig. Med en kvalitativ og grundig avklaringsprosess, skreddersøm på tiltak, og gode rutiner for fordeling av oppfølgingsansvar vil både bruker og det tverrfaglige systemet oppnå en vinn/vinn gevinst. Ved at mottaks- og avklaringsfasen, samt viktige deler av oppfølgingsfasen er faglig og metodisk forankret hos NAV, har P1824 ansett det som riktig at kjøp av tiltak i NAV fortrinnsvis retter seg inn mot kompetansehevende områder på vei mot ordinært arbeid, og tiltak spisset mot målgrupper med spesielle behov.

Kommunale arbeidsplasser

Etablering av kommunale arbeidsplasser er et nytt virkemiddel fra sommeren 2009, og erfaringene tilsier at ordningen bør videreføres som permanent ordning. I praksis betyr ordningen at NAV godkjenner virksomheten som en arbeidstreningsbedrift og at ungdommene får individstønning fra NAV i den perioden de har arbeidstrening. For virksomheten medfører ordningen ingen direkte økonomisk utgift, kun en forpliktelse til å legge til rette for at ungdommene skal få en god arbeidserfaring og opplevelse av meningsfylt aktivitet.

Undersøkelser gjort gjennom registrering i Henvisningsutvalget viser at bare ca. 15 % av brukerne har skolerett i forhold til videregående opplæring. Med 62 % av brukerne i alderen 18 - 19 år, er det også svært få som har arbeidspraksis før henvendelse til NAV. P1824 har derfor sett det som svært viktig at NAV - veiledere har tilgang på et stort og bredt utvalg arbeidstreningsplasser, som raskt og effektivt kan iverksettes ut fra brukerens behov. Sommeren 2009 ble det fra P1824's side initiert et samarbeid med en rekke kommunale tjenesteområder knyttet til å stille arbeidstreningsplasser til disposisjon. Bystyret gjorde vedtak om toårig satsning på dette i perioden juni 2009 til juni 2011, med 50 arbeidstreningsplasser innenfor en rekke yrkesområder. Ordningen har blitt tatt godt imot i de kommunale virksomhetene og har blitt benyttet med gode resultater i halvannet år. Med relevant arbeidstrening relatert til brukerens mål, en systemansvarlig i ungdomsteamet i NAV, mentorer og arbeidsledere som følger opp i de kommunale virksomhetene og samhandling for nødvendig øvrig oppfølging hos primærkontaktene i ungdomsteamet i NAV, er dette en ordning som bør ha kommet for å bli.

Lærlingplasser er en nødvendig investering i ungdom og kompetanse

På initiativ fra P1824 økte kommunen antallet lærlingplasser høsten 2009, og har i inneværende økonomiplan ytterligere lagt tilrette for økning av antallet lærlingplasser. Vi mener dette er en viktig satsning både for å sikre framtidige arbeidstakere med ønsket kompetanse, forebygge frafall fra videregående opplæring og redusere antallet potensielle sosialhjelpsmottakere.

Økt dristighet i tiltaksbruken har gitt ny læring og bedre resultater

Det har vært et uttalt mål for P1824 å øke Ungteam sin dristighet i forhold til tiltaksbruk.

Et sentralt spørsmål har vært: Hva slags virkemidler og tiltak kan benyttes for brukere med ulike begrensninger i sin psykiske helse, med rusproblemer og/eller dobbelt "diagnoser"?

Hypotesen har vært at grundig ressursavklaring, bruk av ordinære tiltak og en tydelig definisjon av begrepet oppfølging og innholdet i kvalitativt oppfølgingsarbeid, vil føre til økt dristighet i tiltaksbruken i forhold til denne målgruppen. Med for stor vektning på tap og nederlag i brukerens historikk, begrensninger, diagnoser og/eller uttalelser fra annen og tredje instans, vil det kunne føre til en forsiktighet og passivitet i forhold til tiltaksbruk.

Med et nært samarbeid med Senter for rusforebygging (SFR) og tilsetting av prosjektmedarbeider innen fagfeltet psykisk helse, veiledning av og høyere kompetanse hos Ungteam og større bredde i tiltaksviften, er det registrert en økning i andelen brukere i aktive tiltak. Synet på brukere og tiltak bør alltid være hvordan riktig tiltak kan redusere og etter hvert føre til at problemer innen psykisk helse, rus eller andre begrensninger blir borte.

Muligheter

De femti kommunale arbeidstreningsplassene kan benyttes i enda større grad uavhengig av økonomisk ytelse fra NAV. Erfaring fra P1824 viser også at et stort flertall av brukerne, uavhengig av historikk og personlige forutsetninger forøvrig, kan nyttiggjøre seg ordinære tiltak. Det bør fortsatt være et potensial til at en enda større andel er i aktive tiltak, og gjerne i kombinasjon behandling og ordinært tiltaksanvendelse.

Utfordringer

Det må være lederforståelse og forankring på at før - prosessen før tiltak igangsettes, mottak - og avklaringsfasen, er grundig og har høy kvalitet. Videre er det avgjørende at tiltak tilpasses brukeren - og ikke omvendt. NAV bør også utfordres på at aldersgrensen for deltagelse på AMO - kurs senkes i første omgang fra nitten til atten år, og gjerne seksten år der så unge brukere kan nyttiggjøre seg ulike AMO - tiltak.

Oppfølgingsfase

I denne konteksten defineres oppfølging som den samlede bistanden brukeren har behov for i forhold til å realisere sine mål på vei mot utdanning og ordinært arbeid.

En kritisk suksessfaktor i all prosessuell jobbing er hvordan oppfølgingsarbeidet legges opp. P1824 tok fra prosjektstart utgangspunkt i følgende forhold for å strukturere oppfølgingsarbeidet :

1) grundig ressursavklaring, slik at de iboende ressursene er avklart og forankret hos brukeren, slik at det er tydelig definert hva brukeren kan og skal medvirke med i egen prosess, hvordan og når dette skal skje og sammen med hvem

2) fast primærkontakt i Ungteam for å sikre gode relasjonelle betingelser, kontinuitet og god flyt i overganger og prosessen på vei mot måloppnåelse

3) stram struktur og tydelig ansvars -, oppgave - og myndighetsavklaring i forhold til tverrfaglig samhandling (jfr. opprettelsen av Henvisningsutvalget), og konsekvent bruk av individuell plan (IP)

Med utgangspunkt i Ungteam blir da følgende to hovedområder avgjørende :

a) personalressurser (= tid til oppfølgingsarbeidet) og b) antall brukere i primærkontaktens portefølje. Her vil brukernes *oppfølgingsbehov* være avgjørende, i tillegg til de tre ovennevnte faktorene for hvor stor portefølje den enkelte primærkontakt bør ha for å sikre kvalitativt oppfølgingsarbeid. Måleindikatorer på hvorvidt oppfølgingsarbeidet har den nødvendige kvalitet vil være andelen brukere i aktive tiltak på vei mot ordinært arbeid eller utdanning, andelen som kun trenger supplerende sosialstønad i en periode og andelen brukere i stabile og hensiktsmessige tiltak (= lav andel som looper mellom uhensiktsmessige tiltak).

Bedre resultater - enda større potensial

Ved prosjektets oppstart (1.6. 2008) var 74 % av brukerne på full sosialstønad. Høsten 2008 skjedde det en gradvis forbedring ved at stadig færre brukere mottok full sosialstønad. Den positive trenden forsterket seg gjennom våren 2009. Likevel var det et markant trekk at det både i 2008 og 2009 skjedde en resultatsvekkelse i fjerde kvartal; flere brukere var på full stønad i perioden oktober - januar. I utgangspunktet var Ungteam bemanningsmessig dimensjonert for en antatt portefølje ved det som var den opprinnelige sluttdatoen for prosjektet (31.12.2009). I overgangen mot 2010 og NAV - etablering var det en klar oppfatning i Ungteam at porteføljen var i ferd med å bli stor i forhold til å ha nødvendig kvalitet i oppfølgingsarbeidet. Dessuten ble en betydelig andel av brukergruppen ble definert som "tunge".

Prosjektledelsen var av den oppfatning at det var etablert tilfredsstillende kvalitet på de tre ovennevnte områdene: ressursavklaring gjennom Klart jeg kan - programmet, individuell oppfølging gjennom primærkontaktene og struktur for tverrfaglig samhandling gjennom prosjektinitierte møtearenaer og rutiner for informasjonsutveksling. I januar og februar ble det utviklet en metode for kategorisering av oppfølgingsnivået hos den enkelte bruker. Opplæring ble gitt til Ungteam og ordningen trådte i kraft 1. mars i fjor. Intensjonen var at ny metodikk skulle gi primærkontaktene i Ungteam bedre oversikt over oppfølgingsbehovet i sin portefølje, samt gi tydelig retning på prioritering og tiltak i forhold til dette.

De fire kategoriene som ble definert tilsvarer nivåer for hvilken grad av oppfølging den enkelte trenger:

1. Bruker med gode nok forutsetninger, og vilje til å komme i/forsette i aktive tiltak
2. Bruker med gode nok forutsetninger, men uten vilje til og interesse for å komme i aktive tiltak
3. Bruker med begrensede forutsetninger, men med vilje til å komme i/fortsette i aktive tiltak

4. Bruker med begrensede forutsetninger, og uten vilje til og interesse for å komme i aktive tiltak

Det er utviklet kriterier for kategoriseringen. Denne skal være dynamisk i forhold til å endre kategori etter hvert som brukeren gjennomgår utvikling og endring. Ungteam tar først tak i brukere som vurderer at de kan bistå raskt ut i tiltak. Brukere i kategori fire, de som plasseres i det som omtales som den "vanskeligste"/"tyngste" gruppen må det ofte mobiliseres flere fagfolk for å hjelpe..

Rambøll Management skriver følgende om den nye metodikken for oppfølging: *"Funn i evalueringen tyder imidlertid på at dette oppfattes som en hensiktsmessig fremgangsmåte for å kunne yte god og målrettet bistand til ungdommen. Ved opprettelsen av denne strukturen for oppfølging utviser P1824 god fleksibilitet. En prosess har blitt gjennomført for å kunne møte utfordringene som relateres til oppfølgingen av målgruppen. Den nye strukturen for oppfølging blir i den kvalitative datainnsamlingen omtalt som en effektivisering av Ungteams tidsbruk." Videre sier et flertall av informantene at denne kategoriseringen har medført at det har blitt etablert systemer for å koble på riktig faginstans i de tilfeller det er nødvendig."*

Rambøll Management : *"For å finne frem til måter å drive individuell, men likevel effektiv oppfølging på, anser Rambøll det derfor som et suksesskriterium at Ungteam i prosjektperioden har blitt utfordret av prosjektledelsen til å strukturere sitt oppfølgingsarbeid. For å gjøre dette kan det sies at det har blitt igangsatt en metodeutviklingsprosess. Utgangspunktet for denne prosessen var ønsket og målet om å kunne yte skreddersydd oppfølging. . En prosess har blitt gjennomført for å kunne møte utfordringene som relateres til oppfølgingen av målgruppen."*

På tidspunktet for innføring av ny metodikk for kategorisering (1.3.2010) var andelen som mottok full stønad redusert til 57%. Resultatmålet for 2010 ble definert til at andelen på full stønad raskt skulle under 50% og progressivt forbedres ytterligere frem mot prosjektets slutt 31.12.2010. I mai var andelen brukere på full sosialstønad under 50% for første gang (49%), og det har falt ytterligere gjennom året (for eksempel 40% 1.11.) med unntak av en viss økning i desember. Totalt har det vært en resultatforbedring på opp mot 30 prosentpoeng fra prosjektets oppstart.

Rambøll Management konkluderer slik i sin rapport: *"Det kan dermed antas at det er en sammenheng mellom innsatsen som har vært iverksatt under P1824, og den positive utviklingen når det gjelder andel på full økonomisk stønad. Et flertall av sosialmottakerne i aldersgruppen 18-24 år har dermed ikke lengre sosialstønad som sin viktigste kilde til livsopphold, og dette må anses som en klar resultatforbedring. For å kunne gjøre en ytterligere vurdering av dette resultatet er det nødvendig å se Drammens utvikling opp mot statistikk for samme målgruppe i sammenlignbare kommuner. En sammenligning mellom ASSS kommunene når det gjelder andelen brukere som mottar full stønad viser at Drammen er den kommunen som har hatt størst reduksjon i andelen. I Drammen var det en reduksjon på 20 % i perioden 2007 til 2009, mot en gjennomsnittlig reduksjon på 6 % for de øvrige ASSS kommunene."*

Kritiske overganger - nøkkelen i oppfølgingsprosessen

Som vist over har P1824 i to og et halvt år fra prosjektoppstart sommeren 2008 drevet systematisk forsøksvirksomhet innen metodeutvikling, og når det gjelder

brukeroppfølging kan det konkluderes med at følgende betingelser bør være på plass for å sikre kvalitet:

a) hvordan brukeren blir støttet og utfordret på å ta sine iboende ressurser i bruk. Innført august 2008 ved konsekvent bruk av Klart jeg kan - programmet

b) stabilitet i forhold til primærkontaktansvaret. Innført juni 2008 med opprettelsen av Ungteam, makker - par som kursledere og seks primærkontakter med ansvar for oppfølgingsarbeidet

c) struktur for tverrfaglig samhandling. Henvissingsutvalget etablert januar 2009, tverrfaglig samhandlingsgruppe (TESAG) etablert for vurdering av systemiske grep og arbeidsgruppe etablert i oktober 2010 med mandat å vurdere brukere med dobbeltdiagnoser eller brukere med behov for bistand fra flere tjenester (SOS : senter for Rusforebygging, Omsorgstiltakene og Senter for oppvekst)

d) kategorisering av brukerne for å finne tydelig oppfølgingsnivå. Innført mars 2010

I august og september 2009 ble det foretatt et dypdykk blant den daværende brukergruppen og identifisert at andelen med brutte løp (looping) var redusert med ca.50 % sammenlignet med 2008. September 2010 var en måned med høy rekruttering av nye brukere. Det ble gjort en tilsvarende undersøkelse for å registrere hvor stor andel av brukerne i denne måneden som ble var tilbake etter brutte løp. Det viste seg at økningen var på ca.50 % (25 - 26 av brukerne var tidligere brukere) for denne måneden. Markedet eller andre rammer var ikke endret fra samme periode året før med ett vesentlig unntak: sykefraværet i Ungteam var markant høyere i august og september 2010. Dette førte til en svekket oppfølging og flere brutte løp. Kvalitet i overganger mellom mottaksfase, avklaringsfase og tiltaksfase med ulike tiltak er kritisk for en tilfredsstillende prosess. For stor portefølje og/eller redusert bemanning vil føre til mindre oppfølging, og dermed svekket mulighet for måloppnåelse for brukeren. På den annen side vil tilfredsstillende kvalitet i forhold til de ovennevnte fire punktene, kunne bety at en primærkontakt kan ha en betydelig brukerportefølje og likevel sikre nødvendig oppfølging.

Rambøll Management konkluderer slik : *"Rambøll vurderer at P1824s metoder gir resultater for brukerne og hjelpeapparatet. Både funn i vår kvalitative datainnsamling, samt samlede tall fra prosjektets egne brukerevalueringer, tilsier at målgruppen nå får hensiktsmessig bistand til å finne sin egen plan for å komme i aktivitet, arbeid eller utdanning"*

Delprosjekter

Om delprosjektene

Prosjektets mandat og definerte målgruppe har vært tydelig fra prosjektstart, og er ikke endret. Oppdraget har vært å redusere antallet unge sosialhjelpsmottakere. Underveis i prosjektet har det imidlertid vist seg nødvendig og hensiktsmessig å fokusere på særskilte områder i perioder. Disse innsatsene har vært organisert som egne delprosjekter. I dette kapitlet presenteres delprosjekter som har arbeidet spesielt med: et forebyggende perspektiv; Ungdomskoleprosjektet "Under 18" og tiltaket "Ny retning" for ungdom som dropper ut av videregående skole, et tverrfaglig perspektiv; "Tesag", filmproduksjon og dokumentasjonsarbeid, etablering av SOS gruppe og særskilte virkemidler som "Ny sjanse" og "Kvalifiseringsprogram (KVP)" for ungdom.

"Under18"

Forankring og formål

Forprosjektet dokumenterte at 89 % av ungdommene som var mottakere av sosialstønad hadde frafall fra videregående skole. Reduksjon av frafallet ble derfor vurdert som den viktigste enkeltfaktoren som ville kunne bidra til å redusere tilstrømningen til å søke sosialhjelp. Buskerud fylkeskommune har over flere år arbeide målrettet i den videregående skolen for å bedre gjennomstrømningen og P 1824 ønsket derfor å rette fokus enda tidligere, med forsøksvirksomhet i ungdomsskoler.

Med dette som utgangspunkt ble derfor alle ungdomsskoler i Drammen invitert til å søke prosjektmidler våren 2009, for delta i delprosjektet "Under 18".

Formålet med delprosjektet var å forebygge frafall i videregående skole ved å sikre mer karriereveiledning, styrke motivasjonsarbeidet og styrke dialogen med foreldre i forhold til utdannings- og yrkesvalg. Galterud og Kjøsterud skoler søkte og fikk innvilget prosjektstøtte på henholdsvis kr. 202.000 og kr. 230.000. Prosjektperioden var fra 01.01.10-31.12.10.

Skolene har hatt ulik profil på arbeidet lokalt. Galterud skole har arbeidet på to alternative læringsarenaer for elevene i målgruppen, men Kjøsterud skole har valgt å fokusere på et tett samarbeid med lokalt næringsliv. (Vedlegg 8 og 9 er rapporter fra de to skolene).

De to skolene har to noen felles prosjekttiltak:

- felles måleindikatorer
- særskilt innsats ved overgangen til videregående skole sommeren 2010 ved at elever som vurderes som ikke kom inn på sitt første valg blir fulgt opp

med telefoner etter inntak og før skolestart på videregående skole. Rådgiver på videregående skole ble involvert der det var aktuelt

- styrking av karriereveiledningen i 10 klasse høsten 2010 med Klart jeg kan kurs
- det er gjennomført gruppe intervju med foreldre ved begge skolene i mai 2010. Dette for å ha en dialog med foreldre om hvordan skolen kan jobbe bedre for å redusere risiko for frafall. Intervjuene ble fulgt opp av individuelle telefonintervju høsten 2010.
- det ble gjennomføres intervju av et utvalg elever høsten 2010 etter at de har gått noen måneder på videregående skole. Formålet er å høre om hvordan ungdommenes har opplevd overgangen og om de har råd til hva ungdomsskolen burde gjort annerledes for å gjøre overgangen bedre.

Resultater

Resultater for Galterud skole

Målingen er foretatt i skoleåret 2009/2010 hvor elevene i målgruppen gikk i 10 trinn

Indikator	måling i mars/høst termin 09	måling i juni
Dokumentert fravær (% fravær siste termin)	10,71 %.	4,60 %
Udokumentert fravær (% fravær siste termin)	10,71 %	5,60 %
Karakter i norsk (snitt av de tre karakterene)	2,25	2,78
Karakter i matematikk	1,82	2,36
Karakter i engelsk	1,95	2,71
Oppførselskarakter (antall med karakter under G siste termin)	10 av 12 elever	8 av 12 elever
Ordenskarakter (antall med karakter under G i siste termin)	10 av 12 elever	8 av 12 elever
Motivasjon	4,4	trinnets resultat: 3,9
Trivsel	4,1	trinnets resultat 4
Innsats	4,4	trinnets resultat 3,7
Karriereveiledning	4,3	trinnets resultat 4,2
Kjennskap til yrkesvalg	4,1	ikke spørsmål
Kjennskap til arbeidslivet	4,6	ikke spørsmål

Resultater for Kjøsterud skole

Elevene som har deltatt i prosjektet var i 9 trinn ved første måling og prosjektstart og er i 10 trinn ved prosjektavslutning.

Indikator	måling i mars / høsttermin 09	måling i desember 2010
Karakter i norsk (snitt av de tre karakterene)	3,3	foreligger ikke før i feb
Karakter i matematikk	3,05	foreligger ikke før i feb
Karakter i engelsk	3,3	foreligger ikke før i feb
Oppførselskarakter (antall med karakter under G siste termin)	5 av 20 har nedsatt karakter	foreligger ikke før i feb
Ordenskarakter (antall med karakter under G i siste termin)	11 av 20 har nedsatt karakter	foreligger ikke før i feb
Motivasjon	4,2	4,2
Trivsel	4	3,8
Innsats	4,3	4,3
Karriereveiledning	3,6	3,9
Kjennskap til yrkesvalg	3,1	3,9
Kjennskap til arbeidslivet	3,5	4,4

Intervju av et utvalg elever i "Under 18" etter oppstart i videregående skole.

Intervjuet ble gjennomført i desember 2010, når elevene gikk i 1 klasse på videregående skole. 10 elever ble invitert til gruppeintervjuet/-samtalen. 5 elever møtte hvor to hadde gått på Galterud skole og tre hadde gått på Kjøsterud skole. Elevene som hadde gått på Kjøsterud skole hadde ikke vært i skolens målgruppe våren 2010 fordi skolen hadde valgt å arbeide med elever fra 9. trinn
Elevene ble invitert til å si noe om tre forhold:

Hvordan opplevde de karriereveiledningen i grunnskolen og hva kunne vært gjort annerledes for at den kunne blitt bedre?

Elevenes opplevelse var at det var mye egenarbeid med å fylle ut skjemaer hvor de skulle skrive om interesser og ferdigheter og tanker om fremtidig yrkesvalg. De opplevde at de fikk altfor lite individuell tid med karriereveileder, og de opplevde tiden før innsending av søknad som stressende. De mente at all karriereveiledning foregikk i 10 klasse frem til søknad ble sendt. Ikke på tidligere trinn og ikke etterpå. De opplevde også at skolen var opptatt av å realitetsorientere valgene i forhold til hva de ville ha mulighet til ut fra karakterer. Etter at søknad til videregående skole var sendt var det ingen fokus på videregående skole og inntaksprosessen. Dette var et fraværende tema resten av skoleåret.

Hvordan opplevde de selve inntaksprosessen, og kunne noe vært gjort annerledes for å gjøre den bedre?

Kun en av elevene i målgruppen hadde kommet inn på sitt første valg. Eleven som kom inn på førstevalget hadde søkt ”Forberedende år for minoritetspråklige. Alle var imidlertid fornøyd med skoletilbudet de hadde fått. (en hadde fått hjelp til å bytte linje en måned etter skolestart).

Elevene hadde en samstemt og tydelig mening om hvilken skole de fikk tilbud om å starte på var mye viktigere enn linjen de kom inn på. En av dem sa ”*Det er egentlig litt det samme hvilken linje vi starter på, så mye forandrer seg underveis allikevel. Det viktigste er å trives på skolen og i klassen*”.

En av elevene hadde først fått tilbud ved en skole utenfor kommunen som han takket nei til. Han ble hjulpet til å sette seg på venteliste og kom senere inn på Åssiden, den skolen han ønsket å starte på.

Hvordan opplevde de oppstarten på videregående skole og kunne noe vært gjort annerledes for å gjøre den lettere?

Elevenes opplevelse av oppstarten på videregående skole var at den var uoversiktlig. Når intervjuet ble gjennomført i midten av desember, var et par av elevene fremdeles usikker på hvem som egentlig gikk i klassen. Det var enkelte de lurte på om hadde sluttet, eller kanskje var syk.

De opplevde en helt annerledes forventning til at de selv hadde ansvar for å møte på skolen og orientere seg om praktiske forhold enn det de var vant til fra ungdomsskolen. En av elevene sa: ”*På ungdomsskolen sa de alltid at vi måtte komme på skolen og at skole var viktig, her er det opp til oss selv. Men hvis vi ikke møter opp risikerer vi å miste skoleplassen*”.

Samtlige elever trivdes svært godt, og opplevde et godt miljø. Særlig eleven som hadde fått plass på det forberedende året for minoritetspråklige elever var svært tilfreds

”Ny retning”

Klart jeg kan med karriereveiledning

NY RETNING - forebygging virker

Som del av den forebyggende forsøksvirksomheten utviklet P1824 i januar 2010 et utvidet Klart jeg kan - kurs med karriereveiledning. Målgruppen var ungdom som hadde sluttet på videregående skole, og stod uten tilbud. Dette enten fordi de i utgangspunktet ikke ønsket seg tilbake til videregående opplæring, eller fordi de hadde mistet skoleretten. Som tall fra Henvisningsutvalget viste var det så lav andel som 15 % som hadde skolerett igjen av de som søkte sosialstønad. Det er Oppfølgings-tjenesten som har hatt ansvaret for innsøkingen.

Det faglige målet med kurset på individnivå var å gi ungdommene en ny retning : avklare egne ressurser, skape selvtillit og styrke selvfølelsen og få ny motivasjon til å ta nye grep. Resultatmålet var å bistå alle ungdommene ut i aktive tiltak, det vil si å reetablere skoleforhold eller å igangsette arbeidskvalifiserende tiltak. Det tverrfaglige målet var å sikre ny kunnskap og erfaring med denne type tiltak i samhandling mellom NAV, OT og karrieresenteret. For P1824 var målet å få dokumentert effekten av dette konseptet, slik at Ny retning eventuelt kunne etableres som et prosjektuavhengig tiltak. Det er riktig å kalle Ny retning et forebyggende tiltak. Målgruppen er risikoutsatt for å havne i et utenforskap i forhold til skole og arbeid, og dermed potensielle sosialhjelpsmottakere.

Frafallet i de videregående skolene i Drammen har vært stigende i prosjektperioden:
2007/2008 : 86
2008/2009 : 75
2009/2010 : 95

I forhold til at 89% (ref. rapporten ”Her er det muligheter”) av de opprinnelige sosialhjelpsmottakerne ikke hadde fullført videregående opplæring, er den høye andelen som dropper ut å anse som en betydelig utfordring for Buskerud fylkeskommune som skoleeier, Drammen kommune, NAV og ikke minst ungdommen selv og foresatte.

I P1824 har det da også vært lagt opp til en tverrfaglig innsats slik at målgruppen møtes med et offensivt og målrettet tiltak. Ungteam har hatt ansvar for ordinært Klart jeg kan - program, mens Oppfølgingstjenesten (OT) og NAV (dedikert person på Papirbredden karrieresenter) har hatt ansvar for den siste tredjedelen av kurset. Oppfølgingsansvaret har blitt delt mellom NAV og OT; tilrettelegge for hensiktsmessige tiltak og nødvendig brukeropfølging i disse. Kursene er lagt til Papirbredden Karrieresenter, som også har vært den tverrfaglige møteplassen for involverte fagutøvere.

Deltakerne har fått individstønad i de fire ukene programmet varer.

Hele programmet; fra informasjonsmøtet til handlingsplan med mål og tiltak er på plass har tatt fire uker. En tidsmessig relativt kort, men grundig ressursavklaring og karriereveiledning på vei ut i ordinære tiltak er selve kjernefilosofien i P1824. Deltakerne i Ny retning, som i utgangspunktet har vært mellom 16 og 18 år har i sine evalueringer respondert tilsvarende som deltakere mellom 18 - 24 år (se delen om avklaring) Aldersmessig har deltakerne vært fortrinnsvis under 18 år. Det er svak overvekt gutter (16-14), og den etniske fordelingen er 1/3 ikke etnisk norske og 2/3 etnisk norske deltakere. Det har vært gjennomført tre kurs med 30 deltakere i 2010, i februar, i april/mai og i november/desember.

Resultatene for målgruppen er slik:

Ordinær jobb:	2
Reetablert forhold til videregående opplæring:	7
Arbeidsmarkedstiltak i NAV – regi:	4
Arbeidsinstituttet (AI):	2
Praksisplass:	10
Ikke møtt :	1
Flyttet ut av fylket:	2
På vei ut i tiltak(desember 2010 etter avsluttet kurs)	2

Resultatmålet om å bistå alle deltakerne i aktive tiltak under og etter fullført kursprogram, må sies å være nådd. 1 har ikke møtt, to har flyttet ut av fylket - de øvrige er i aktive tiltak (25 av 30) og ytterligere 2 på vei ut i aktive tiltak etter kursslutt i desember i fjor.

Erfaringene, ny kunnskap, de oppnådde resultatene og de interne evalueringene mellom NAV (dedikert person på karrieresenteret), Ungteam, OT og Papirbredden karrieresenter har en entydig konklusjon : Dette har vært en svært vellykket forsøksvirksomhet hvor alle involverte har oppnådd gevinster.

Ny retning er bestemt implementert ordinær drift, og i sin nåværende form med samme ansvarsfordeling og volum.

Muligheter

Potensialet i Ny retning må anses som betydelig, og bør vurderes som ordinært tiltak både for elever som står i ferd med å droppe ut av videregående opplæring, så vel som for den nåværende målgruppen.

Utfordring

Forebyggende arbeid kan ha en tendens til å bli nedprioritert i de daglige prioriteringene. Det er derfor en forutsetning at en videre, og gjerne økt satsning har nødvendig lederforståelse og lederforankring.

"Ny sjanse"

Forprosjektet som innledet P 1824 ble finansiert av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Drammen kommune er den kommunen, etter Oslo, som har høyest andel av befolkningen som har innvandrerbakgrunn. Ved prosjektets start var andelen ca 20 befolkningen som en helhet, og ca 24 % for unge under 18 år. Andelen er økt i løpet av de siste årene, og forventes å øke ytterligere. Det var derfor et ønske å kartlegge andelen unge sosialhjelpsmottakere med innvandrerbakgrunn og å få kunnskap om det var forskjeller som kunne skyldes bakgrunn.

Funnene i forprosjektet viste en svak overrepresentativitet av ungdom med innvandrerbakgrunn (39 %), men små forskjeller på de to gruppene. Dette gjorde at prosjektet startet med en hypotese om at gruppen ungdom med innvandrer bakgrunn¹ ikke skilte seg fra gruppen etnisk norsk ungdom, hverken i forhold til kjønnsfordeling, bakgrunn, eller hva som skulle til for at de skulle komme seg ut i fast jobb eller yrkesrettet utdanning. Det var imidlertid markant forskjell i forhold til motivasjon og tro på at de skulle bli selvhjulpne. Ungdommene med innvandrerbakgrunn hadde mye større motivasjon enn etnisk norske ungdommer. Rapporten etter avsluttet forprosjekt, "Her er det muligheter", ligger som trykket vedlegg 1, men de sentrale funnene i forhold til etnisitet var disse:

Saksbehandlerne på Sosialsenteret vurderte om ungdommene hadde mulighet til å komme seg aktive tiltak (ordinær jobb, yrkesrettede tiltak, utdanning) på følgende måte:

Kategori 1 meget god mulighet

Kategori 2 middels mulighet

Kategori 3 dårlig mulighet

Med bakgrunn i denne inndelingen vurderte *saksbehandlerne* på følgende måte:

Innvandrere, menn : 48% meget god mulighet

Innvandrere, kvinner : 46% meget god mulighet

Etnisk norske menn : 34% meget god mulighet

Etnisk norske kvinner : 38% meget god muligheter

¹ Med innvandrere mener vi ungdom som selv er født i et ikke vestlig land av to utenlandskfødte (ikke vestlige) foreldre, eller ungdom som er født i Norge hvor begge foreldrene er født i et ikke vestlig land.

Når ungdommene vurderer *egne muligheter* gjorde vi følgende funn :

Innvandrere, menn : 69% meget god mulighet

Innvandrere, kvinner : 73% meget god mulighet

Etnisk norske menn : 48% meget god mulighet

Etnisk norske kvinner : 58% meget god mulighet

Ungdommene, uavhengig av etnisitet og kjønn, vurderer sine muligheter som tildels betydelig større enn det saksbehandlerne gjør.

I forhold til viktigheten av å ha ordinær jobb vurderer innvandrere av begge kjønn det som viktigere å få jobb enn etnisk norske ungdommer

På spørsmål om hvorvidt det var viktig å få jobb fordelte svarene seg slik :

Etnisk norske menn : 67%

Etnisk norske kvinner : 60%

Innvandrere, menn : 87%

Innvandrere, kvinner : 88%

Med hypotesen om at gruppen ungdom med innvandrer bakgrunn ikke skiller seg i vesentlig grad fra gruppen etnisk norsk ungdom på noen av de områdene som er nevnt tidligere, har vi arbeidet med et felles verdisyn hvor vi ser på enhver ungdom ut fra hvilket behov han eller hun har for *individuell* avklaring og oppfølging. Vi arbeidet derfor ikke spesifikt med enkelte utvalgte målgrupper: eksempelvis innvandrere, ungdom med rusproblematikk, psykiatri, dobbeldiagnoser, frafall fra videregående opplæring osv. Det var imidlertid et ønske å prøve ut ”Ny sjanse” som virkemiddel for et utvalg av ungdommene med innvandrerbakgrunn fordi ungdom var en av de prioriterte gruppene i denne ordningen.

Om dokumentasjon

14 av ungdommene i målgruppen ble deltakere i Ny sjanse prosjekt. Prosjektets utgangspunkt har vært at dette er ungdom blant innvandrerne som har de største oppfølgingsbehovene. Resultater for denne gruppen synliggjøres som del av statistikken.

Vi mener å ha god, spesifikk dokumentasjon om gruppen innvandrere i forhold til den første ressurskartleggingsprosessen, hvor vi bruker metodekurset ”Klart jeg kan”. Vi har også god dokumentasjon på det samme i oppfølgingsfasen.

Det er viktig å merke seg at tallgrunnlaget ikke er særlig stort, og at det derfor ikke kan trekkes sikre slutninger.

Prosjektet fikk støtte fra IMDI i 2007, 2008 og 2009. Etter avsluttet delprosjekt ble det laget en egen rapport om innvandrergruppen vs ungdom med etnisk norsk bakgrunn.

Denne rapporten ligger som vedlegg 5.

Resultatene viser følgende sammenligning av de to gruppene:

	etnisk norske % av alle	innvandrere % av alle
Arbeidslinje	28 %	21 %
utdanning	3 %	4 %
AAP/trygd	13 %	3 %
i behandling rus/psyk/fengsel	3 %	1 %
mottaker til avklaring	5 %	9 %
flyttet/ mistet kontakt med	8 %	4 %
	60 %	40 %

"TESAG"

TESAG - fra ønske om samarbeid til samhandling

I rapporten "Her er det muligheter" ble det satt stort fokus på tverrfaglig samhandling. I rapportens hovedanbefalinger ble tverrfaglig samhandling nevnt som en av tre satsningsområder. Det to andre anbefalte områdene var brukerkartlegging og forebyggende virksomhet.

Anbefalingen om styrket samhandling bygget spesielt på funn som viste at nær halvparten av brukerne (47 %) hadde behov for bistand fra to eller flere tjenesteområder.

Videre kom det fram i intervjuer med ledere og fagutøvere i ulike kommunale tjenester og i daværende NAV Arbeid, at det på systemnivå manglet nødvendige myndighet - og ansvarsavklaringer, styringssystemer og informasjonsflyt.

Rambøll siterer en informant i sin eksternevaluering av prosjektet slik:

"Trodde vi ... i starten... skulle gjøre systemiske endringer, men etter hvert utviklet det seg til å bli et fokus på samhandling, og å øke kunnskap om hverandre og skape felles holdninger og syn på hva vi skulle gjøre ovenfor ungdommer. - Informant, koordinerende team"

Som vist i denne rapporten bygget P1824 opp en tverrfaglig struktur allerede ved prosjektstart sommeren 2008 med koordinerende team. I januar 2009 ble henvisningsutvalget etablert, i januar i fjor TESAG (tverrfaglig samhandlingsgruppe) og i oktober i fjor SOS (arbeidsgruppe for å jobbe med dobbeltdiagnoser bestående av fagutøvere fra Senter for rusforebygging, Senter for oppvekst og Omsorgstiltakene).

Både TESAG og etter hvert SOS kom blant annet som en følge av forsøksvirksomhet støttet av FARVE - midler for 2009 og 2010.

Informant i Rambøll's rapport sier det slik:

"Det viktigste prosjektet har gitt er strukturer for samhandling. I en stor by som Drammen er det kjempeviktig. Ikke bare drøftet, men tatt oss av enkeltsaker også – henvisningsutvalget – det har vært veldig viktig" – informant koordinerende team. I søknaden til FARVE - sekretariatet ble en videre satsning hva gjelder tverrfaglig samhandling begrunnet slik :

"Utprøving av nytt tiltak – ”En dør – mange muligheter”

"I Drammen inkluderes sosialsenteret i NAV fra februar 2010. NAV Drammen vil bli organisert med en egen avdeling for ungdom, og prosjektets arbeidsgruppe "Ungteam", vil utgjøre en vesentlig del av denne avdelingen. Vi ønsker å styrke og videreutvikle utprøvingen av tverrfaglig samarbeid, og å sikre "en dør" og samordning ved videre utvikling av Henvisningsutvalget. Vi mener dette vil bli et målrettet "dypdykk" i tverrfaglig samarbeid.

Vi har nå ett års erfaring med Henvisningsutvalget. Erfaringene så langt er så positive at vi ønsker å gjøre bredere utprøving ved :

- *Å utvide utvalget ved å innlemme barnevernstjenesten og tjenesteområdet "Psykisk helse".*
- *Å etablere utvalget i NAV Drammen, slik at det fungerer som "et nav i NAV"et med samarbeidspartnere i og utenfor nav.*
- *Ved å ha et særskilt fokus på de kritiske overgangene, som for eksempel fra ungdom til voksen (18 år), fra kurs/arbeidstrening til ordinær jobb, fra trygdeytelser til jobb etc.."*

I januar 2010 ble TESAG etablert med fagutøvere og mellomledere fra NAV (Ungteam), Senter for rusforebygging, Omsorgstiltakene og Senter for oppvekst (barnevernet). TESAG's mandat var å innhente informasjon, sikre tverrfaglig drøfting og være premissleverandør koordinerende team. I forhold til punkt en i videreutvikling av den tverrfaglige samhandlingen i henvisningsutvalget, foretok utvalget selv en evaluering i desember 2009 :

Intensjonen med å opprette HU var :

- Sikre rett ytelse
- Hurtig igangsetting av hensiktsmessige prosesser
- Fordelingen av ansvar og oppgaver for å få flyt mellom fagmiljøene
- Identifisere funn på systemnivå som bør endres
- Øke kunnskapen om utvalgsmedlemmenes og hverandres fagfelt for bedre oversikt over tiltak og muligheter

Resultatmål

- Redusere rekrutteringen til Sosialsenteret (med 50% i prosjektperioden er kommunens mål for P1824)
- Være ajour med klientkartlegging, avklaringsprosess og oppfølging = klienten i umiddelbar prosess og ingen ventelister
- Redusere andelen som "looper" fram og tilbake i systemet (med 50% i løpet av prosjektperioden)

Erfaringer og læring :

- For å få til en smidig samhandling mellom så vidt mange og så store virksomheter på ukebasis, er det nødvendig å skape gode relasjoner i teamet.
- Det viktigste kriteriet er felles ansvar for vurdering, prosess og resultat.
- HU peker på at året har gitt større forståelse for hverandres fagområder, muligheter og utfordringer
- Økt kunnskap om hverandre gir økt respekt
- Bedre kontroll over klientgruppen er tidsbesparende

- Tiltaksviften både i NAV og hos andre deltagere i HU anses som tilfredsstillende. Flere kurs og tiltak ansees ha høyere kvalitet enn tidligere (f.eks. Oppfølging i regi av Nordic)
- HU vurderes som veldig operasjonelt; det er kort vei både i tid og kontakt fra klienten kommer til vurdering har funnet sted og tiltak er igangsatt.
- Gode forberedelser er en forutsetning for at klienten skal bli et individ - og ikke et nummer i rekka. HU vurderer at man har kommet mye nærmere klienten ved mottaksfaen og felles ansvar for å innhente dokumentasjon. "Vente og se - holdningen er borte.
- Nødvendige system - og regelendringer er foretatt. Dels ved å tolke nåværende regler slik at de ikke begrenser mulighetene for hensiktsmessige prosesser, og dels ved å løfte prinsipielle saker opp på høyere nivå.

Fra januar i fjor ble Senter for oppvekst (ved barnevernet) en del av henvisningsutvalget. Prosjektansatt medarbeider innen fagfeltet psykisk helse tiltrådte også utvalget.

Henvisningsutvalget ble i november 2010 implementert som prosjektuavhengig utvalg ansvarssatt i NAV. For 2011 vil utvalget bestå av samme fagmiljøer som i 2010, men da med Omsorgstiltakene (psykisk helse) representert med ordinært ansatt.

For å få særlig fokus på overgangene for ytterligere to grupper enn ordinære søkere til NAV, ble SOS nedsatt oktober. Konklusjonen er at utvalget, som primært arbeider med brukere med dobbeltdiagnoser, videreføres i ordinær drift fra 2011. Den andre gruppen TESAG har hatt særskilt fokus på er ungdom under 18 år og det forebyggende perspektivet. Fra 2011 vil all ungdom over 17 år som er risikoutsatt for å komme i et "utenforskap" til skole og arbeid, få en tidlig tverrfaglig vurdering i henvisningsutvalget. Dette for tidlig å intervensere med tverrfaglig innsats og hensiktsmessige tiltak.

Rambøll management skrev i sin eksterne evaluering dette om koordinerende team og henvisningsutvalget :

"Et klart suksesskriterium for P1824 har vært opprettelsen av koordinerende team som består av representanter fra de relevante virksomheter og prosjektets mest sentrale samarbeidspartnere. Det er dette forumet som har lagt rammene for resten av samarbeidet som har blitt initiert i P1824. Når det gjelder det tverrfaglige samarbeidet, er Henvisningsutvalget et godt eksempel i så måte. Ved at de relevante aktørene møtes ukentlig har prosjektet lyktes i å etablere en fast struktur som kvalitetssikrer ytelser, sikrer rask igangsetting av prosess, og hensiktsmessig ansvars- og oppgavefordeling. Samtlige informanter viser til dette som et godt grep. "

P1824 søkte videre om midler til å utvikle felles metodikk og møteareer for virksomheter og fagutøvere som arbeider med ungdom :

Felles kompetanseutvikling for å:

- *å skape gode relasjoner mellom de ulike instanser som samarbeider om ungdommene*

- *å etablere en holdning om felles ansvar for vurdering, prosess og resultat*
- *å skape økt forståelse for hverandres fagområder, muligheter og utfordringer, fordi økt kunnskap om hverandre vil kunne gi økt respekt.*
- *Felles å kunne vurdere behov for system - og regelendringer.*

Ovennevnte områder blir ivaretatt i forhold til de tverrfaglige arenaene P1824 har etablert, og som ved prosjektets slutt alle har blitt implementert i henhold til implementeringsplan.

Rambøll Management skriver dette om det tverrfaglige samarbeid som har blitt bygget opp i P1824 :samarbeid

"Med utgangspunkt i at P1824 bør karakteriseres som et godt prosjekt er det interessant å se nærmere på samarbeid, som framstår som en av de viktigste dimensjonene i prosjektet. Tverrfaglig samarbeid som er etablert gjennom prosjektet er eksempelvis trukket fram både som suksesskriterium, men også som et resultat av prosjektet som er verdifullt på systemnivå og i det konkrete arbeidet med målgruppen. De viktigste samarbeidsarenaene som er etablert gjennom prosjektet er koordinerende team og henvisningsutvalget.

Det tverrfaglige samarbeidet i P1824 har generelt sett vært vellykket og også av stor betydning for samarbeidspartnerne. I tillegg til kompetanseheving gjennom metodekurs, er det gjennom tverrfaglig samarbeid at de involverte aktørene i prosjektet har utviklet egen kompetanse, opparbeidet forståelse av det tilgjengelige tjenesteapparatet, og utvidet og styrket sitt tverrfaglige nettverk. Det som framstår som de viktigste suksesskriteriene og barrierene for at man skal lykkes med tverrfaglig og tverretatlig samarbeid, og for at de involverte skal ha nytte av dette er som følgende:

Suksesskriterier:

- *Bruke tid på å skape forståelse for at det er mye relevant kompetanse i tjenesteapparatet, og også spre kjennskap om denne kompetansen*
- *Kartlegge og synliggjøre kompetanse*
- *Utforme og benytte samarbeidsavtaler, særlig for tverrsektorielt samarbeid*
- *Avklare roller, ansvar og forventninger tidlig i prosessen, men også ved regelmessig intervall gjennom prosjektperioden*
- *Legge til rette for åpen og effektiv kommunikasjon*
- *Vektlegge at samarbeidspartnerne skal ha utbytte av samarbeidet gjennom egen læring og utvikling av kompetanse og nettverk. Dette er med å legge til rette for motiverende samarbeid*
- *Undersøke om det kan gjøres systemiske grep som legger til rette for samarbeid med viktige fagmiljøer, og også på tvers av virksomheter og institusjoner. Systematisk bruk*

av samtykkeerklæring, og direktelinje til fastleger er gode eksempler hvor enkle grep kan tilføre tiltaksapparatet handlekraft ”

P1824 har også hatt betydelig fokus på informasjon og involvering fra og for fagutøvere utenfor de som har vært engasjert direkte i prosjektet.. Derfor er det gjennomført tre fagsamhandlinger per år som alle har hatt i underkant av 100 deltakere.

Disse samlingene har vært viktige for å dele erfaringer, sikre kunnskap og skape en tverrfaglig arena for refleksjon. Videre er det lagt vekt på informasjon på kommunens internettside, der prosjektet har hatt egen side med oppdatert informasjon.

For TESAG har det vært spesielt viktig at det har blitt satset på kompetanseheving i et tverrfaglig perspektiv. Et godt eksempel på dette har vært opplæring i Klart jeg kan - programmet. I løpet av halvannet år har ca.70 fagutøvere fått opplæring i tre kurs, hvorav to er tverrfaglig sammensatt. Det tredje kurset var for lærere i ungdomsskolen. Dette betyr at det er sikret et tverrfaglig miljø som alle har samme kompetansegrunnlag. Her ligger det store muligheter i 2011 for videreutvikling og ikke minst å omsette kompetansen i tverrfaglig samhandling. TESAG stod bak forslaget om at alle virksomhetene som har deltatt i koordinerende team utvikler og deltar i et kompetanseprogram for videreutvikling og vedlikehold av kompetanse ervervet gjennom prosjektet. Dette vil samtidig bli en ny styrking av de tverrfaglig samhandlingsarenaene. Det er besluttet at kompetanseprogram blir utviklet og gjennomført for 2011.

At Henvisningsutvalget og SOS er implementert for 2011 vurderes som svært positivt. TESAG har også vært opptatt av å sikre en videreføring av det tverrfaglige miljøet TESAG selv og det prosjektbaserte koordinerende team har vært. Det er derfor foreslått, og konkludert med at TESAG består som prosjektuavhengig system. I januar avklares representasjon, myndig - og ansvar og oppgaver.

Ved å utvikle arenaer for tverrfaglig samhandling, og med bare justeringer beslutte å implementere disse i ordinær drift, bør P1824 ha satt en tydelig signatur for samhandling mellom alle aktørene i prosjektet.

En informant i Rambøll's rapport kan på en positiv måte oppsumme det tverrfaglige arbeidet slik :

"Jeg har aldri vært i en setting der en lærer så mye om hvordan andre jobber" - informant koordinerende team

"KVP"

Ungteam hadde et tentativt måltall på 45 deltakere på Kvalifiseringsprogram i 2010, etter overgang til NAV i februar. Måltallet var basert på et gjennomsnitt i løpet av året.

Kort sagt er rettigheten for brukeren i KVP et heldagstilbud med oppfølging ut fra behov og kvalifiseringsstønad. Plikten er å ta imot relevante tiltak på vei mot arbeid. Gjennomgående skal det velges brukere med sammensatte behov og antatt bistand og

oppfølging over tid. I utgangspunktet er KVP tenkt som et tiltak man mottar en gang. Ved behov kan KVP reetableres etter brudd i første forsøk.

Arbeidet ble organisert ved at de seks primærkontaktene i Ungteam skulle selektere ut aktuelle kandidater ut fra de foreliggende kriteriene. Det viste seg raskt at hovedandelen av de potensielle brukerne allerede ble ivaretatt gjennom avklaringsfasen (klart jeg kan - program), og sikret nødvendig oppfølging gjennom den gjeldende strukturen for kategorisering av oppfølgingsarbeidet. Med andre ord : det var liten forskjell på ordinære sosialhjelpsmottakere og den prosessuelle jobben som ble gjort i samvirke med disse, og målgruppen for KVP.

Dette er et interessant funn i forhold til tiltaksbruk: med et tydelig måltall uten dybdekunnskap om målgruppen og dets behov (i dette tilfelle for KVP) kan det være en fare for at det blir selektert brukere inn i tiltak de ikke har behov for. Brukerne blir tilpasset tiltaket - ikke omvendt.

Dette vil eventuelt være uheldig av flere grunner:

- det blir valgt ut et antall brukere for å nå måltallet, som i utgangspunktet kunne nyttiggjort seg andre tiltak
- brukerne på KVP vil binde opp en stor personalressurs pga. antatt sammensatte og langvarig oppfølging
- tiltak blir kjøpt som brukerne muligens ikke trenger, og uansett ikke fordi de er på KVP
- brukerne blir holdt lenger i KVP enn nødvendig pga. tiltakets innretning og forståelsen av brukernes forutsetninger

Totalt fikk 23 personer innvilget KVP i 2010. 3 har fått avslag på grunn av at arbeidsevne vurdering ikke var foretatt og 3 har flyttet.

Det er foreløpig for tidlig å si noe om effekten av KVP for målgruppen.

Det som blir viktig i 2011 er ytterligere tydeliggjøring kriteriene slik at rett person innvilges KVP - uavhengig av måltall. Det er avgjørende at måltallet endres hvis et mulig mindre antall virkelig har behov for KVP enn antatt. Det motsatte er å legge lista lavere ved inntak i KVP enn kriteriene for programmet tilsier med konsekvensene som nevnt over som et mulig resultat. Profesjonell faglig vurdering av, og samvirke med brukeren, bør i utgangspunktet alltid være viktigere enn å nå et tentativt resultatmål.

KVP gir mange muligheter, er fleksibelt og sikrer gjennomgående tettere oppfølging enn personer på andre ytelser. KVP anses som et godt virkemiddel for målgruppen, og har potensial til å bli et godt tilbud til de brukerne det er relevant for.

"Arbeidsgruppe i forhold til ungdom med dobbeltdiagnoser (SOS teamet)"

SOS - faglig struktur for prosessuell jobbing med dobbeltdiagnoser

Det ble fra TESAG (tverrfaglig samhandlingsgruppe) i oktober i fjor nedsatt en arbeidsgruppe for å se på hvordan arbeidet med dobbeltdiagnoser, eller personer med

doble problemstillinger som ikke nødvendigvis hadde en diagnose, kunne faglig struktureres.

Dette fordi P1824 vurderte det som hensiktsmessig å igangsette en forsøksvirksomhet for å styrke samhandlingen mellom Senter for rusforebygging (SFR), Omsorgstiltakene (det kommunale tjenesteområdet for psykisk helse) og Senter for oppvekst (ved barnevernet).

Intensjon

Styrke samhandling innen fagfeltene rus og psykiatri.

Mål

- Utvikle felles forståelse/kriterier for hvilke type brukere som har behov for bistand fra begge fagområder
- Kartlegge antallet som har dobbelt "diagnoser" = personer som har behov for bistand fra begge fagområder (IP - kandidater)
- Premissleverandør i forhold til struktur og innhold i framtidig samhandling rus og psykiatri. Hovedfokus: forebygging/tidlig intervensjon

Rammer

Det ble opprettet en fast gruppe fra SFR, omsorgstiltakene og SFO (barnevernet). Introduksjonssenteret og U18 - prosjektet ble forespurt om å delta men avstod. Gruppen hadde ukentlige møter hver torsdag i perioden 9. september til 11. november.

Innhold

* Virksomhetene løfter inn saker (case) til ukentlige møter for felles drøfting. Videre prosess ansvars plasseres. Evaluering på hvert møte

Evaluering

Det ble lagt opp til at prosessen, erfaringene og resultatene skulle evalueres fortløpende. Ved sluttevalueringen fra arbeidsgruppen ble følgende evalueringspunkter løftet fram som de mest sentrale :

1. Hva er oppnådd ut i fra intensjonen? Intensjonen er å styrke samhandling innenfor fagfeltene rus og psykiatri. Vi ser at samhandlingen med barnevernet også er viktig da mange av deres klienter eller deres familie har en historie hos barnevernet, som kan hjelpe oss til å finne rett tiltak og tilbud til klientene. Mange klienter har behov for assistanse og bistand fra alle tre virksomheter. Eksempel: Ung mann, 23 år kontakter SFR. Han har vokst opp med psykisk syk mor med schizofrenidiagnose. Mor har motsatt seg hjelp fra omsorgstiltakene i lengre perioder. Omsorgstiltakene har derfor gradvis trukket seg ut eller ikke kunnet gi de tilbudene som det har vært behov for. Dette har medført at gutten har måttet ta mye ansvar og omsorg for mor. Han opplever å ha blitt fratatt barndom og ungdomstid. Har hele tiden måtte passe på at mor har tatt medisiner, fulgt opp avtaler osv. Han utviklet en rusavhengighet. Hans yngre søster ble tatt under omsorg av barnevernet da hun var 8 år. Han var da 13 år og barnevernet tok ikke omsorg for han. Han ble boende hjemme hos mor. Opplever at barnevernet har sviktet han.

Ved at saken nå har kommet opp i arbeidsgruppen, ser vi kompleksiteten i saken og behovet for å samarbeide og sette inn parallelle hjelpetiltak for både hans mor, søster og for han selv.

Ved å hjelpe denne familien tverrfaglig, tverretatlig, og parallelt, og å se på familien som en enhet, vil sjansene for å lykkes i å få til positive endringer styrkes. Tiltak er allerede satt i gang, og klienten uttrykker at han nå opplever å få den hjelpen han og familien trenger, og at han i hovedsak kan snakke med alle tre virksomheter i ett og samme møte og slippe å gå rundt fra kontor til kontor.

Intensjonen om å styrke samhandlingen innen fagfeltene er oppnådd ved at vi samarbeider i saker hvor alle virksomheter er representert og sammen finner løsninger i samarbeid med klientene. Samhandlingen styrkes ved at vi blir godt kjent med hverandres virksomheter og kompetanse, som igjen gjør det enklere å kontakte hverandre i andre saker. Vi opplever å implementere samarbeidet videre til kollegaer ved at disse også blir rådført og tatt med inn i aktuelle saker.

2. Er målene nådd?

Utvikle felles forståelse

Vi opplever å ha en felles forståelse om at alle sider av en sak er viktig. En sak kan oppleves forskjellig for alle involverte parter og virksomheter. Vi har en felles oppfatning om at alles opplevelse er viktige å ta med for å finne gode løsninger i fellesskap. Ved å se på hvordan de ulike virksomhetene jobber i saken og hvilke erfaringer som har vært gjort, kan vi unngå misforståelser og frustrasjoner over andres arbeidsmetoder osv.

Kartlegge antallet som har dobbeltdiagnoser:

Vi har til nå ikke kartlagt antall dobbeltdiagnoser i arbeidsgruppen, men alle sakene som til nå er tatt opp er saker hvor dobbeltdiagnoser er aktuelle. Vi har i perioden 09.09.2010 – 25.11.2010 hatt 8 møter. Vi har tatt opp ca. 10 saker hvor flere av disse sakene er tatt opp flere ganger. Vi har i gjennomsnitt hatt 2 – 3 saker oppe til diskusjon hver gang. Aktuelle saksbehandlere har også vært til stede ved enkelte anledninger. Det har også vært holdt samtaler med klient og involverte virksomheter utenfor arbeidsgruppe møtene.

Premissleverandør i forhold til struktur og innhold i framtidig samhandling rus og psykiatri. Hovedfokus: forebygging og tidlig intervensjon.

Saker som har kommet opp har i første omgang vært komplekse saker hvor saksbehandler eller involverte parter har hatt følelsen av at saken har stått litt fast, eller vi ikke har sett hva som kan være riktig hjelp å gi. Tidlig intervensjon kan oppnås ved at vi jobber med hele familien og tenker helhetlig rundt klienten. Vi har en systemisk tilnærming til sakene, og tenker at vi noen ganger må endre forhold rundt klienten, for eksempel i familie og nettverk. Dette vil indirekte kunne føre til et større endringspotensial enn ved kun å jobbe direkte mot klienten. Strukturen på møtene forutsetter at det er de samme personene som i hovedsak møtes hver gang. Hvis noen må melde frafall, skal andre fra virksomheten møte. Helst bør samme vikar stille hvis mulig. Dette for å sikre en kontinuitet i arbeidet og at gruppens kjennskap til hverandre opprettholdes. Vi ser imidlertid styrken av at ulike saksbehandlere eller involverte parter tar del i drøftingen av aktuelle saker som lang det er muligheter for dette eller der det er hensiktsmessig. Møtene har til nå vært lederforankret i prosjekt 1824. For å sikre framtidig samhandling og opprettholdelse av gruppen, må det sikres videre i implementeringsprosessen og lederforankres at deltakerne har tilstrekkelig beslutningsmyndighet og delegeringsansvar. Samhandlingen gjelder foreløpig virksomhetene som har ansvar for rus, psykiatri og barnevern.

3. Hvilke anbefalinger vil vi gi?

Arbeidsgruppen har diskutert om eventuelt flere aktører eller virksomheter bør delta, men har foreløpig ikke sett behov eller funnet grunnlag til dette. Styrken nå er at vi er tre aktører som derfor kan gå dypere ned i enkeltområdene rus, psykiatri og barnevern. Saker som tas opp kan uansett videreføres eller også drøftes videre i Henvisningsutvalget, hvis behov for dette. Arbeidsgruppen anbefaler at gruppen fortsetter på samme måte som nå, og foreslår navnet SOS-utvalget. (Senter for rusforebygging, Omsorgstiltakene og Senter for oppvekst).

Konklusjon

Evalueringen fra arbeidsgruppen tas til etterretning i koordinerende team. Koordinerende team innstiller ovenfor de berørte virksomhetene å implementere SOS - utvalget, dets bemanning, innhold, ansvarsområde og møtehyppighet i sine virksomhetsplaner for 2011.

Ekstern evaluering

Med støtte fra programmet FARVE – forsøksmidler arbeid og velferd, inviterte prosjektet i mars 2010 fem forskningsmiljøer å gjennomføre en ekstern evaluering av prosjektet.

I tilbudet ble oppdraget beskrevet slik:

Drammen kommune ønsker en sluttevaluering av hele prosjektet, blant annet med fokus på:

1. Prosjektresultater – sett i forhold til prosjektets mål, men også sett i forhold til utvikling i sammenlignbare kommuner i samme periode og for samme målgruppe.

2. Prosjektets metodevalg i forhold til sosialfaglig arbeid med denne målgruppen
3. Prosjektorganisering, forankring og tilrettelegging for implementering
4. Tverrfaglig samarbeid i prosjektet, hvilken effekt har prosjektet hatt for samarbeidspartnerne

Vi ønsker gjerne innspill til andre elementer som burde vært evaluert.

Rambøll management vant tilbudsrunden og deres evalueringsrapport ligger som vedlegg 6.

Film – håndbok for tjenesteutøvere

I prosjektarbeidet er det etablert en ny måte å utføre det sosialfaglige arbeidet på, samhandlingen mellom de ulike tjenestene som ungdommen har fått/ har behov for tilbud er bedret og det er etablert strukturer og system for både det metodiske fagarbeidet og for samhandlingen.

Prosjektet er innvilget støtte fra Arbeids- og velferdsdirektoratet til forsøksvirksomhet knyttet til tverrfaglig samarbeid. En del av disse midlene ble brukt til å engasjere Catapult film for filmproduksjon.

Det primære målet med å lage en film var å visualisere konkret hvordan arbeidet skjer i praksis. Både arbeidet med den enkelte ungdom og det tverrfaglige samarbeidet.

Filmens målgruppe er primært ansatte i NAV og i andre virksomheter som samarbeider om ungdommene.

Filmen er også tenkt å skulle være et supplement til den skriftlige dokumentasjonen som skal legges frem i evalueringsrapporten, inkludert resultatene som i stor grad begrunner hvorfor måten å jobbe på er endret.

På denne måten mener vi at film og håndbok vil gjøre det lettere å videreføre arbeidsmetode og tverrfaglig samarbeid.

Filmen og håndboken vil bli liggende lett tilgjengelig på kommunens internettside.

Implementering

Plan

Implementeringsarbeidet startet våren 2010. Alle deltakende virksomheter leverte evalueringsrapporter som skulle ha fokus på hva deres virksomhet opplevde som viktigste suksessfaktorer i P 1824 og hva de ønsket skulle videreføres. Rapportene ble sammenfattet og drøftet i Koordinerende team, og med utgangspunkt i dette ble det laget en detaljert plan for implementeringsarbeidet som ble vedtatt av teamet i august 2010 og av styringsgruppen i september. Implementeringsplanen ligger som vedlegg 7.

I planen er de kritiske suksessfaktorene omgjort til mål og det er laget tiltak som skal sikre at målene nås. Alle tiltak er ansvarssatt og tidsfastsatt.

Gjennomføring av planen

Planen ble gjennomført i henhold til tidsplanen med rapportering i hvert møte i Koordinerende team høsten 2010.

Utviklingsområder - forslag til videreutvikling

Arbeid med den primære målgruppen

Prosjektgruppen anbefaler at bystyrets vedtak om midlertidig opprettelse av arbeidstreningsplasser for ungdom gjøres som permanent tiltak

Bystyret vedtok ved behandling av 2. tertial i 2008 å opprette en 2 årig prøveordning med 50 arbeidstreningsplasser for ungdom i kommunale virksomheter og kommunale foretak. Dette er vurdert av NAV som er svært godt virkemiddel for å kunne gi ungdom trening i det å arbeide og mulighet til å prøve ulike yrker.

Forebyggende arbeid

Den viktigste enkeltfaktoren som påvirker tilstrømningen av unge til NAV er frafallet i videregående skole.

Prosjektets datainnsamling viser at 89 % av ungdom som henvises til Ungdomsteamet når de oppsøker NAV har frafall fra videregående skole. Buskerud fylkeskommune har i samme periode som P 1824 gjennomført en handlingsplan mot frafall i videregående skole. Det er gjennomført en rekke tiltak som har vist gode resultater.

Prosjektgruppen anbefaler at det i det videre arbeidet med å redusere frafallet bør fokuseres på:

Økt fleksibilitet i undervisningsløpet for eksemplet ved

- Tilbud om et alternativt år etter 10 klasse med arbeidstrening og praktisk utprøving av elementer i et utdanningsløp. Det vises til "ungdomsskoletilbudet" som tilbys i flere kommuner i Danmark, for eksemplet København
- Mulighet for et "avbrekk" med arbeidstrening eller motivasjonskurs når en elev står i fare for å droppe ut av skolen. Det vises til NHO prosjektet "arbeidsplass uten merkelapp"
- Tilbud om eksamensrettede intensivkurs for ungdom som mangler karakter i ett eller flere fag etter fullgått løp
- Vurdering av tiltak som kan føre til at flere beholder skolerett lenger

Gjennom delprosjektet "Under 18" har Galterud og Kjøsterud ungdomsskoler gjennomført tiltak for å forebygge av frafall i videregående skole.

Det er dokumentert gode resultater på alternative læringsarenaer for dårlig motiverte elever, for tettere oppfølging om sommeren ved overgangen til videregående skole og ved å styrke karriereveiledningen med kurs i ressurs- og motivasjonskartlegging, Klart jeg kan kurs.

Alle ungdomsskoler i Drammen starter fra januar 2011 i den statlige satsningen "Ny Giv", som har som formål å redusere frafallet i videregående skole.

Prosjektgruppen anbefaler at det i det videre arbeidet i Ny Giv bør videre utprøving av:

- Tett oppfølgingen fra ungdomsskolen i inntaksprosessen til videregående skole
- Klart jeg kan kurs som del av karriereveiledningen, gjerne i faget "utdanningsvalg"

- Alternative opplæringsmetoder for elever som er dårlig motiverte og som har faglig svake resultater
- Samarbeid med og synliggjøring av arbeidslivet som del av karriereveiledningen på ungdomsskolen
- Utprøving av tidligere inntak til videregående skole hvor dette er avsluttet mens eleven enda er i 10 klasse. Formål: at karriereveileder kan ha tett veiledning for utsatte elever i inntaksprosessen og at de første ukene etter oppstart i videregående skole er roligere og mindre preget av endringer.

Tverrfaglig/ tverretatlig samarbeid

Prosjektet har vært støttet av Arbeids- og velferdsdirektoratet for å gjennomføre utviklingsarbeid knyttet til tverrfaglig samarbeid/ samhandling. En egen arbeidsgruppe har hatt dette som fokus.

Arbeidsgruppens anbefalinger er å lage tre formelle samarbeidsarenaer, og prosjektgruppen gir sin tilslutning til dette :

- Henvissingsutvalget, som allerede er implementert og står omtalt under overskriften ”videreføring” på foregående side.
- SOS – gruppe, som arbeider på individnivå med fagutøvere fra Senter for rusforebygging (leder av gruppen), Omsorgstiltakene og Senter for oppvekst/barnevern. Gruppen vil arbeide med ungdom som har dobbeltdiagnoser (rus og psykiatri) og vil jobbe mot 2. linje tjenesten. Gruppen har arbeidet i prosjektet i et halvt år og er ønsket videreført av alle tre virksomheter som anser det som en meget operativ og effektiv samarbeidsgruppe.
- **TESAG** (Tverrfaglig samarbeidsgruppe) på overordnet nivå, med ledelse fra rådmannsnivå. Denne arbeidsgruppen bør ha sammensetning som prosjektets koordinerende team (samme virksomheter) hvor medlemmene har beslutningsmyndighet innenfor et gitt mandat. Gruppens oppgaver kan være: å følge utvikling av styringsdata, å koordinere/ ha oversikt over prosjekter i kommunen som er relatert til ungdom, videreutvikling av kompetanse som er etablert i prosjektet, videreutvikling av formelle samarbeidsavtaler og felles kartleggingssystem, tilrettelegging for felles kunnskap om virkemidler etc.

Vedlegg

- Vedlegg 1: Rapport fra forprosjektet ”Her er det muligheter”
- Vedlegg 2: Bystyresak fra mars 2008 – forankring av prosjektet
- Vedlegg 3: Organisasjonsskisse for prosjektet
- Vedlegg 4: Resultatark – hovedindikatorer
- Vedlegg 5: Delrapport – etnisk norske vs ungdom med innvandrerbakgrunn
- Vedlegg 6: Ekstern evaluering – gjort av Rambøll management
- Vedlegg 7: Implementeringsplan
- Vedlegg 8: Rapport fra Galterud ungdomsskole
- Vedlegg 9: Rapport fra Galterud ungdomsskole